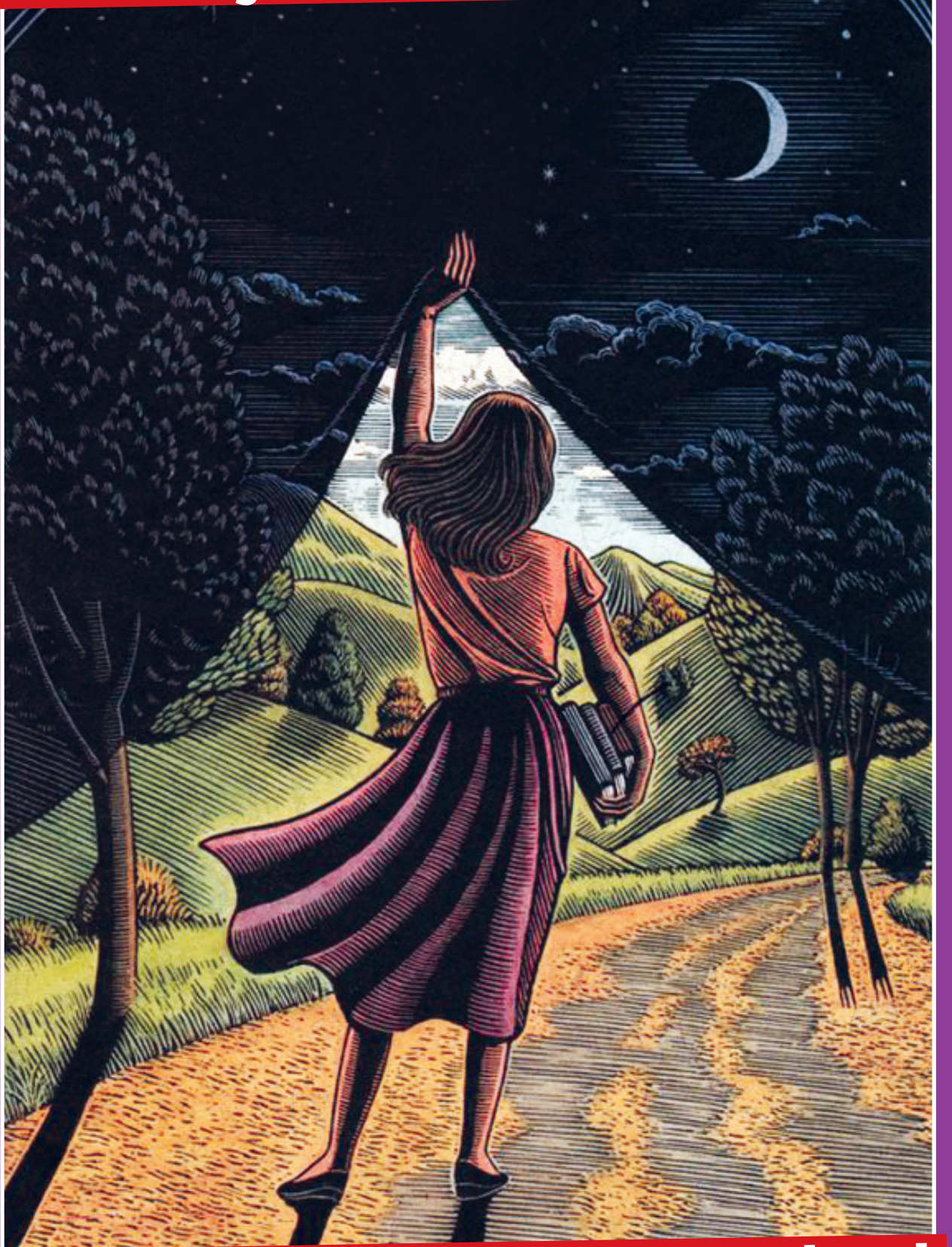

ekmek ve gül

KIŞ GÖĞÜNÜ AŞTIK

İşçi kadınların ortak çilesi: Gece çalış, gündüz çocuk bak!

4

Azize Hemşire Miralay Tevfik'le neden evlendi?

9

Kıdemde fon: Tazminat hakkı ve güvenceye son!

12

BİR BAHAR BÜYÜTÜYÖRÜZ ŞİMDİ

Bu yaşamı değiştirme arzumuz; işte en güçlü tutkamız!

Birlik, mücadele, dayanışma.....3	Olca Geridönmez
Gece çalış, gündüz çocuk bak!.....4	Adile DOĞAN
Sokaklarda gülen insanlar görmek istiyorum.....4	Hadise Özçelik
Maketini değil, taşıyabilirsen gerçeğini taşı hadi!.....5	Buse Vurdu
Çömçeyi kim tutacak?.....5	Fatma Koç Şahin
Örgütlenme nasıl olmaz!.....6	Nuray Öztürk
TARİH: Kökü 1950'lere dayanan dava.....7	Müslime Karabatak
Anne olmayınca anlarsın!.....8	Fatma Koç Şahin
Azize Hemşire Miralay Tefik'le neden evlendi?.....9	Tülin Tankut
İÇİMİZDEN BİRİ.....10	Yasemin Akpınar
SINIRLARIN ÖTESİNDE.....11	Lili Can
Kıdemde fon: Tazminat hakkı ve güvenceye son!.....12	Feray Yağmur
Tacize, tecavüze karşı bir imza da sen ver!.....14	Funda Eylem Sancarbarlaz
Korkusuz dolaşabileceğimiz sokaklar istiyoruz.....14	ODTÜ Kadın Çalışmaları Atölyesi
Bu günah kime yazılacak?.....15	Adile Doğan
Hangi kadın kendini aldatan adama tanıklık yapar ki!.....15	Nurten Özdemir
Görüntü ve gerçek: Evlilik programları.....16	Canan Coşkun
Ataerkil toplumun oluşturduğu farkındalısız şiddet.....17	Yağmur Şen
Türkiye tipi kumalık.....18	Tuba Demirci Yılmaz
Gülbeyaz.....20	Meltem Teker
Mızızlanmak yerine mücadele ediyoruz.....21	Hilal KILIÇ
Okuma yazma bil(me)mek.....21	Sezen SALIŞ
Kocaeli Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği şenliğe çağırıyor.....22	Kamile Karakuş / Fatma Şahin
Yarımcı'da kadınlarla buluştuk.....22	Meryem Göksel
Tüm kadınları buluşturuyor Ekmek ve Gül.....22	Ayten Unay
Gözümün önünden gitmeyen görüntü.....22	Aysel Menteş
MEKTUBUMUZ VAR.....23	
Hidirellez.....24	Zeliş İrmak

Tam da dergimizi basıma hazırladığımız saatlerde internet haber sitelerinin başlıklarına şu cümleler diziliyor: Çorum'da ailesi tarafından zorla evlendirilmek istenen 22 yaşındaki G.A. 8 katlı bir mağazanın çatısına çıkarak intihara kalkıştı.

Siirt'te 29 Nisan akşamı kaldığı yurda giderken Nurhayat'ı katleden kişinin, saldırdığı bir hafta önce bir kadına cinsel saldırıda bulunduğu için gözaltına alındığı ve serbest bırakıldığı öğrenildi.

2017'nin ilk 4 ayında en az 133 kadın katledildi. Katledilen kadınların yüzde 72'si tanıdığı erkekler tarafından öldürülürken, yüzde 10'u tanımadığı erkekler tarafından öldürüldü.

Bursa'da A.Ö. isimli kadını yaralayan emekli polis memuru saldırgan ifadesinde "İki yıl arkadaşlık ettikten sonra ayrıldık. Sosyal medya hesaplarında yüzlerce fotoğrafı vardı. Giyimine dikkat etmesini söyledim. Söylediklerimi hiç dikkate almadı. Geldiğimde yine açık kıyafet giymişti. Daha sonra kendimi kaybettim ateş ettim" dedi.

Otobüste şort giydiği bahanesiyle Ayşegül Terzi'ye tekme atan saldırgan Abdullah Çakıroğlu'ya yine tutuklama yok.

İzmit'te, halk otobüsünde bir kadını taciz eden R.S. gözaltı işlemlerinin ardından serbest bırakıldı.

Karaman'da cinsel istismar iddiasıyla tutuklanan M.P. isimli öğretmenin 13 çocuğu 4 yıl boyunca istismar ettiği ortaya çıktı.

Kaçak yurtlarında çocukların cinsel istismara uğradığı Ensar Vakfı, Cumhurbaşkanlığı onaylı bir projeye ortaokul ve liselerde dini içerikli seminer, konferans, sınıf içi etkinliklere başladı. AKP'li hâkimler göreve atanmaya devam ediyor. Hâkim olarak alınan bin 341 kişi arasında, çocuklara cinsel istismar olaylarının yaşandığı yandaş Ensar Vakfı'nın Ankara Şube Başkanı da yer aldı.

Silopi'de gece saatlerinde içkili oldukları iddia edilen polislerin kullandığı akrep tipi zırhlı araç bir evin içine girdi. Evde uyuyan Muhammet (7) ve Furkan Yıldırım (6) kardeşler yaşamını yitirdi. Vali "kader" dedi.

İstanbul Tuzla'da 20 yıllık evliliği bo-

yunca şiddet gördüğü kocasının 11 yaşındaki kızını istismar ettiğini öğrenen Ayşegül D. savcılığa başvurdu. Adam çıkarıldığı ilk mahkemede denetimli serbestlik uygulamasıyla serbest bırakıldı. Ev hapsine gönderildi. Ayşegül çocuklarıyla beraber evden ayrılmak zorunda kaldı, iki çocuğu devlet gözetimine alındı. Hakkında uzaklaştırma kararı olan adam, Ayşegül'ü çalıştığı yerde 4 kurşunla yaraladı.

İşte 2017 Türkiye'sinden 3 günlük bir kesit. Bu, ne arzu ettiğimiz ne de katlanmak zorunda olduğumuz bir tablo!

Artan şiddet, artan sömürü, artan işsizlik, artan yoksulluk, artan iş kazaları, artan eşitsizlik... Bu karanlık tablodan çıkışın anahtarı olacak şey de dergimizin geçen sayısından bu yana yaşadığımız iki tarihte gizli: 16 Nisan referandumu ve 1 Mayıs... İkisi de kadınların bütün bu şiddet, sömürü, işsizlik, yoksulluk, iş kazaları, eşitsizlik sarmalına karşı artan öfkelerinin bir ifadesi olarak karşımızda duruyor.

Herhangi bir seçimde değil, OHAL koşullarında yapılan en adaletsiz, en şaibeli seçimde devletin bütün olanaklarını kullananlara karşı sadece kendini ortaya koyup "Hayır" dedi milyonlar. Üstelik bu "Hayır"ın, yukarıda sıraladığımız tüm çelişki ve sorunları derinden hissedenler olduğu kadar, bunlara öfke bileyen ve öfkeyi akitacak zemin arayanlar olduğu da aşikar.

1 Mayıs'a doğru kadınlarla buluşma-

rımızdan, bize gelen izlenimlerden ve mektuplardan da gördük ki bu arayışı ağır yaşam koşullarının yükü ve muhtaçlığa muhtaç eden muhafazakar siyaset bile engelleyemeyecek. Bugün kadınların "artan"lara karşı yükselen arayışları, ister "evet" demiş olsun, ister "hayır", en temel yaşamsal haklara kolaylıkla el uzatılmasına izin vermeyecek bir düzeyde.

İktidarın tam da şimdi yangından mal kaçırır gibi her şeyi hızlı adımlarla kendi çarkına dişli haline getirme çabası da bundan.

İster evet desin, ister hayır, artan sorunlar karşısında gündelik hayatlarını sürdürme işini bir direnme tecrübesi olarak yaşayan birbirinden farklı milyonlarca kadının hayatın "başka" türlü olmasını arzu ettiğini görüyoruz. En başta saydığımız tüm "artan"ların, biraz da kadınların bu hayatın "başka türlü olması" arzusuna verilen erkek egemen ve muhafazakar tepki olduğunu görmek, bu derinleşen aralıkta kadınların arzusuna sirtimizi yaslayarak ilerlemek bize yönelen her saldırıya birlikte cevap verebilmemizin yolu...

Dergimiz kadınların hayatın başka türlü olması arzusunu gösteren pek çok deneyim ile dolu. Kimisi günde 12 saat çalıştığı fabrikanın içinde başlattığı bir tartışmayla, kimisi okuma-yazma öğrenmeyi bile ona çok gören düzene karşı küçücük bir dernek odasından başlattığı "ben varım" mücadelesiyle, kimisi şiddetle uslandırmaya çalışan babanın, kocanın, ustabaşının, sendika ağasının karşısına yalnız çıkmayışının yarattığı özgüvenle, kimisi ise işçi arkadaşlarına bir çömçe fazla yemek verebilmenin çabasından duyduğu mutlulukla gösteriyor bu arzuyu. Ve dergimizin bu sayısı, bu arzuyu birleştirici bir mücadele eksenine haline getirecek bir takım acil taleplerimizi de ortaya koyuyor: İş güvencesi, eşit ücret, kıdem tazminatı hakkımıza sahip çıkmak, ağır iş koşullarının bedenlerimizi yıpratmasına izin vermemek...

İşte bunlar; hangi seçim bizi ne olarak bölerse bölsün, asla bölünmeyeceğimiz ortak birleştiricilerimiz. Bu yaşamı değiştirmek için en güçlü tutkamız... **ekmek ve gül**

posta@ekmekvegul.net

Günlük **EVRENSEL** gazetesinin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Cemal Dursun

Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat

Sorumlu Yazışları Müdürü: Çağrı Sarı

Yönetim Yeri: Adres: Mehmet Akif

Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş

Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21

Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL

Tel: 0850 302 20 67

Fax: 0212 654 15 04

Dağıtım: Doğan Dağıtım AŞ

Baskı: SM Matbaacılık

Çobançeşme Mah. Sanayi Cad.

Altay Sokak. No:10 (A Blok)

Yenibosna-Bahçelievler /

İSTANBUL

Tel: 0 212 654 94 18

Rüzgârlar seni savurmasın

BİRLİK MÜCADELE DAYANIŞMA

Tüm dünya emekçilerinin karşısında zorlu yıllar durduğu aşikar. Tek tek yapraklar misali rüzgâr nereden eserse oraya savrulmamak için...

Olcay GERİDÖNMEZ

Mayıs ayını tüm dünyanın işçi ve emekçilerinin birlik, mücadele ve dayanışma günüyle karşıladık bu yılda. Kimimiz talepleriyle, bu yıl daha da kalabalıklaşan ve çoğalan miting alanlarına aktı, kimimiz mecburen işbaşı yapmadan önce kırmızı bir karanfille karşılandı fabrika önünde ya da çay molasındaki kutlamada bir halay çekti. Kimimiz bundan da mahrum, ancak telefonlara düşen haberlerden, mesajlardan izleyebildi işçi bayramının ülkede ve dünyada nasıl geçtiğini...

İŞ VE EKMEK

Ama her nerede ve nasıl girdiysek Mayıs ayına, işsizliğin kol gezdiği, işsiz kalma korkusunun yamamıza yapıştığı bir dünyada insanca bir yaşam özleminin nasıl da büyüdüğünü daha derinden hissettik.

İşsiz sayısının dünyada 200 milyonu, Türkiye’de 7 milyonu aştığı, resmi verilerle de saptanmış durumda. Ve ufukta bu gidişatta bir değişiklik görünmüyor.

En az masrafla en büyük kârı elde etmek düsturuyla işleyen kapitalizmin çarklarının “fazlalık” olarak belirleyip sokağa attığı bu devasa emekçi kitlesinin başında kadınların yer aldığı artık malumumuz. Kapitalizmin

yeryüzünün her parçasında en ağır çalışma koşullarıyla, düşük ücretle köleleştirdiği ve sömürdüğü işçisi, memuru, sağlıkçısı, eğitimcisi emekçi kadınların hayatını daha da karartan istihdam politikaları da cabası. Kısmi, saatlik, kiralık, parça başı vb. çalışma biçimleriyle kadınların “evlerinde” kalarak da gelir elde edebileceği, istihdamı arttıracakları vaazlarının uygulamada nasıl bir gerçekliğe büründüğü her geçen gün en acı biçimde açığa çıkıyor. Sanki kapitalizm o ev içlerini de çoktan tarumar etmemiş gibi!

TEMEL HAKLAR VE GÜVENCE

Bugün dünya çapında güvencesiz istihdam, top-

lam istihdam içinde yüzde 42’yi aşmış durumda. 1.4 milyar insan demek bu! Çalışsa da ağır bir yoksulluk içinde olan, yani günde 3 dolardan az kazanan emekçilerin oranı ise yüzde 30. Bu tabloda bu rakam ve oranların önemli bir kısmını kadınların ve çocukların oluşturması sürpriz değil elbette.

Kadınların içine itildiği ekonomik ve yaşam güçlükleri bununla sınırlı değil. Açık ve gizli vergiler, temel tüketim maddelerindeki akıl almaz zamlar, son yılların zirvesine ulaşmış iki haneli hale gelen enflasyonla bin bir zahmetle bir kenara ayrılan ufacık birikimlerin buharlaşması, üstüne her emekçi ailesinin borçlandırılmış olması, kredi borçsuz yaşayamaz hale gelmesi tüm bunlara tuz biber ekliyor.

Bir de tabii dünya çapında yaşanan diğer olgular eklendiğinde, kapitalizmin küreselleşmesinin ve giderek derinleşerek devam eden krizlerinin sonuçlarının kadınların yaşamını ne denli etkilediğini ve tahrip ettiğini tahmin etmek zor değil. Çevre tahribatı, tarım alanlarının yok oluşu, çiftçilerin yaşadığı yıkım (yalnızca Türkiye’de son bir yılda 204 bini çiftçiliği bıraktı), küçük ve orta işletme sahiplerinin, esnafın iflasları, iş cinayetlerinde yaşanan patlama, çocuk emeğinin sömürsündeki dramatik artış, işsizlik ödenekleriyle sosyal yardımların ufalanarak kırılması, hak olmaktan çıkarılarak lütuf ve sadaka haline getirilmesi... Nitelikli eğitim ve sağlık hakkının gaspı, aile içi şiddet, kadın cinayetleri, çocuk istismarı, toplumsal şiddetin artması, genel olarak kültürel olanakların daralması...

GELECEK

Şimdi de ülkemizde, yeni hak gaspları kapıda. ‘Tek adam, tek parti yönetimi’ni dayatan şaibeli 16 Nisan referandumunun ardından AKP Hükümetinin ilk icraatı, OHAL’i uzatmak ve işçilerin, emekçilerin yaşam ve çalışma güvencelerine göz dikmek oldu.

Emekçiler için gelecek güvencesi durumundaki kıdem tazminatının fona devredilmesi, kamu emekçilerinin iş güvencesini ortadan kaldırmak üzere Kamu Personel Rejiminin değiştirilmesi gündeme getirildi.

Emekçileri sermaye karşısında daha da savunmasız hale getirecek, işlerinden daha kolay atılmalarını sağlayacak bu düzenlemeler ile hükümet, sermayenin uzun yıllardır dile getirdiği beklentisini karşılayarak onun desteğini arkasına alma gayretinde. Ekonominin göstergeleri inişi gösterdiği, şaibeyle gölgelenmiş referandum sonuçları elini arzu ettiği kadar rahatlatamadığı bugünkü ortamda bu desteğe şiddetle ihtiyacı var.

Kapitalizmin krizden çıkış için başvurduğu daha ağır sömürü, yağma ve savaş politikalarının ülkedeki yürütücüsü AKP Hükümeti, kendi krizinden çıkışı da bu yoldan arıyor. İktidar, emekçilerin geleceğini daha da karartan içte ve dışta savaş politikasının patikalarında ilerliyor.

ÖZGÜRLÜK VE DEMOKRASİ

Kapitalizmin krizi derinleştikçe, büründüğü demokrasi paltosuna sığamaz oluyor; krizden çıkış arayışı otoriter siyaseti yükselişe geçiriyor. Dünyanın her yerinde muhafazakâr, gerici, faşizan politikalar boy veriyor. Savaşlar, göç, yabancı düşmanlığı yayılıyor. Emekçilerin en basit hak ve özgürlüklerini çiğneyerek onların karşı çıkışını engelleme ve susturma gayretleri artıyor.

Saymakla bitmeyecek tüm bu olgular kadınları her an kuşatan, insanca yaşam özlemlerinin her an çarpıp durduğu katı gerçekler halini almış durumda. Bu katı gerçekler duvarına çarpıp parçalanmamak, tek tek yapraklar misali rüzgâr nereden eserse oraya savrulmamak için güç biriktirmenin, birlik, mücadele ve dayanışmanın elzem olduğunu, tüm dünyada ve Türkiye’de meydanlara çıkan milyonlarca emekçi bir kez daha hatırlattı.

Tüm dünya emekçilerinin karşısında zorlu yıllar ve zorlu bir yol durduğu aşikar. Fakat dünyanın her yerinde hareketlenen, kendilerine dayatılan dayanılmaz koşulları reddeden, insanca bir yaşam için mücadeleye atılan emekçi kitlelerin, kadınların, sömürülenlerin, ezilenlerin sayısı her geçen gün çoğalıyor. Kapitalizmin estirdiği sömürü, savaş, yağma, düşmanlaştırma rüzgârlarında savrulmamak için bir araya geliyor, mücadele ve dayanışma yollarını örüyor.

İŞÇİ KADINLARIN ORTAK ÇİLESİ:

Gece çalış, gündüz çocuk bak!

Adile DOĞAN
Esenyalı / İstanbul

İşçi sınıfının Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü 1 Mayıs'a biz kadınlar da kendi taleplerimizle hazırlandık. Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği'nde kadınların öne çıkan talepleri etrafında bir araya gelerek çeşitli etkinlikler düzenledik. Bu yıl farklı bir şey denedik ve dernek üyesi kadınlarla tiyatroya gittik. Hayatında ilk kez tiyatroya giden kadınların mutluluğu görülmeye değerdi. Derneğimizde bir araya geldiğimiz işçi kadınlarla Ford işçisi kadınların yaptığı grevi anlatan 'Kadının Fendi' filmini birlikte izledik. Bunun yanı sıra işçi kadınlarla çalıştıkları fabrika ve işyerlerinde yaşadıkları sorunlar üzerine sohbetler düzenledik. Hem işçi kadınlarla yaptığımız sohbetlerde hem de diğer etkinliklerde kadınların öne çıkan ve acil çözüm istedikleri sorunların başında gece vardiyası, esnek çalışma, düşük ücretler ve artarak devam eden kadına yönelik şiddetin son bulması geliyordu.

SERVİS OLSA DA...

İşçi kadınların en büyük derdi, geceleri çalışıp gündüzleri çocuklara bakmak zorunda kalmaları. Çünkü uykusuz ve yorgun bir şekilde tekrar işbaşı yapıyorlar. Eğer eşleri de vardiyalı çalışıyorsa neredeyse birbirilerini hiç göremiyorlar. Sanayide çalışan kadın işçiler hem gece hem de gündüz vardiyasında çalışırken servis sorunu yaşadıklarını ve birçok fab-

rikada keyfi uygulamalar yaşandığını anlatıyorlar: "Servis var ama hep sorun. Gece 23.00'te servise binip işe gideceğiz ama bizleri sadece belirli duraklardan alıyorlar. Belirledikleri yerler cadde üzerinde ve evlerimize çok uzak. Servise binmek için o saatte tek başımıza yürüyoruz. Ne yazık ki sokaklar o kadar güvenli değil..."

PSİKOLOJİK BASKI

Esnek çalışma ve düşük ücretlerden ötürü ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını, giderek yoksulluğa mahkum edildiklerini anlatırken "Her şeyden kıсарak yaşamaya çalışıyoruz. Bu da yetmezmiş gibi bir de

kıdem tazminatımıza göz diktiler" diyor kadınlar. Bir yandan işlerin azaldığını söyleyerek işten çıkartmakla tehdit eden patronların diğer yandan sürekli fazla mesai yaptırdığına dikkat çekiyorlar. "İşsiz kalma endişesi günden güne artmış durumda. Bu durum psikolojik olarak bizi çok yıpratıyor. İşin zorluklarını bile konuşamıyoruz" diyen işçiler, amirlerin baskısının psikolojilerini bozduğunu dile getiriyorlar.

Toplumda giderek artan şiddet en çok kadınları etkiliyor. Kadına yönelik şiddet de her ortamda giderek artıyor. Eşinden gördüğü şiddet yüzünden çok uzun süredir boşanmaya çalışan genç bir işçi ka-

dın, gördüğü şiddetin bütün kanıtlarını ortaya koymasına rağmen "Boşanmanız için yeterli neden yok" gerekçesiyle davasının düştüğünü anlatıyor. Mahkeme tarafından verilen bu karar önümüzdeki dönem biz kadınları neler beklediğinin bir göstergesi gibi.

Biz kadınlar yaşadığımız tüm bu sorunlara karşı 1 Mayıs'a hazırlandık. Taleplerimizi bir kez de alanlarda haykırmak için yan yana geldik. 1 Mayıs günü bütün baskılara, OHAL'e, tatil olmasına rağmen birçok fabrikanın işçileri çalıştırmak istemesine rağmen büyük bir coşkuyla, çocuklarımızla 1 Mayıs alanında yerlerimizi aldık.

Sokaklarda gülen insanlar görmek istiyorum

Merhaba; ben bekar, üç çocuk annesi bir temizlik işçisiyim. İki kızım ve bir oğlum var. Kızlarımı ve oğlumu eşit şartlarda yetiştirmeye çalışıyorum.

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesinde taşeron firmada temizlik işçisi olarak çalışıyorum. Sendikam yok, asgari ücretle, haftanın 6 günü, günde 8 saat çalışıyoruz. Sadece öğle yemeği var. Başka sosyal hakkımız yok. O kadar yoruluyoruz ki, çalışma saatleri dışında kendime zaman ayıramıyorum. Zaman olsa harcayacak para yok zaten. Evim kira, üç çocuk var. Onların ihtiyacı, bir de oğlum okuyor ve ben bu parayla ancak yeme

ihtiyacımızı karşılıyorum.

Çalıştığım yerde, her yerde olduğu gibi biz kadınlara yönelik baskı ve ayrımcılık söz konusu. Kadın olmamızdan kaynaklı daha kolay ezeceklerini düşünüyorlar. Çoğumuz hayat şartlarının zorluğu ve işsizliğin yarattığı tehdit nedeniyle gerçek anlamda hakkımızı arayamıyoruz.

Hükümetin görevi iş güvencemizi sağlamak, çocuklarımız için iyi bir eğitim ve gelecek hazırlamak. Fakat iktidar kadını her zaman ikinci sınıf insan olarak görüyor. Kadını eve kapatmak ve çalışma alanından, sosyal hayattan çekmek istiyor. Kadını köleleştirip can güvenliğini riske atıyor. İktidarın kadına yönelik bu politikası, hem çalışma alanımızda hem de

sosyal hayatta daha çok ezilmemize yol açıyor. Bu durumu değiştirmek için kadın her yerde çalışma alanında olmalıdır. Ekonomik özgürlüğünün ve özgüveninin olması gerekir. İktidar kadınlara eşit şartlarda bakmalı ve kadın istihdamının önünü açmalıdır. Kadın olarak değil insan olarak görmeli. Doğurmak biz kadınların elinde olmalı iktidar buna karışamaz.

Ben sendikasız biriyim ama yine de 1 Mayıs'a katıldım. Kadının özgürlüğü ve eşit ücret hakkı için katıldım. Tecavüz, tacize, çocuk istismarcılarına ve çocuk işçiliğine karşı 1 Mayıs alanındaydım. Doğa ve nehirlerin korunması için alandaydım. On binlerce insan her şeyden önce kıdem

tazminatının fona devredilmesine karşı alandaydı. Geçim derdinden, ötekileştirilmekten, ezilmekten insanlar mutsuz. Ben sokaklarda gülen insanlar görmek istiyorum. Bu nedenle bu taleplerimizin takipçisi olacağız.

1 Mayıs ülkemizde yaşanan baskılara rağmen oldukça kalabalık ve coşkulu geçti. Bundan sonra özellikle kıdem tazminatının fona devredilmesine karşı sendikalara büyük görevler düşüyor. Sadece üyeleri için değil biz örgütsüz işçiler için de mücadele etmek zorundalar. En azından buna karşı daha güçlü bir kamuoyu oluşturmalı ki herkes bu mücadeleye korkusuzca katılabilsin.

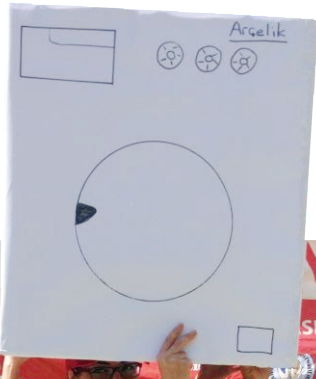
Hadise ÖZÇELİK / İZMİR

Maketini değil, taşıyabilirsen gerçeğini taşı hadi!

Buse VURDU
Ankara

27 Nisan günü ODTÜ’de DİSK’e bağlı Genel-İş Sendikası’nda örgütlü taşeron işçilerin çağrısı ve Tez-Koop-İş, Eğitim Sen ve öğrencilerin katılımıyla coşkulu bir 1 Mayıs kutlaması yaptık.

İşçilerin insanca çalışma koşulları ve insanca bir yaşam taleplerini dile getirdiği yürüyüşte yurtlarda çalışan kadın işçilerin kartondan bir çamaşır makinesi ile yürüyüşe gelmeleri dikkat çekti. “Maketini bile 3-4 kişi taşıyabiliyorken yurtlarda bunları tek başımıza taşımak zorunda bırakılıyor” diyen kadın işçiler ağır çalışma koşullarına tepkilerini dile getiriyorlardı.

Ertesi günlerde öğle arasında maketi yapan kadın işçilerle buluştuk. Sidal abla maketi yapmaya nasıl karar verdiklerini anlatarak söze başladı. Sendikada tek tek birim temsilciliklerinin oluşturulma sürecinden, 40’a yakın temsilciye eriştiklerinden ve iki hafta boyunca her öğle arasında yurtları gezerek işçilerle buluştuklarından bahsetti. Yurtlardaki kadın işçilerle konuştuğunda ortak sorunlarının makine ve deterjan gibi temizlik ürünleri taşımak olduğunun farkına vardıklarını ve neredeyse yurtlarda çalışan bütün kadın işçilerin ilerleyen yıllarda fiziksel rahatsızlıklar yaşadığını söyledi.

Nazife abla da onu onaylayarak “Ya bel fitiği ya diz kayması; ben de ameliyat oldum, 45 gün rapor verdiler, ücretsiz izine çıktım. Biz gerçi yine iyiyiz, diğer yurtlarda buzdolabı taşıyorlar. 6 kat yukarıya makine taşıyoruz” dedi.

Bu ağır koşullarda rahatsızlandıklarında ise üniversitenin sağlık merkezini kullanamıyorlar. Sağlık merkezinde yalnızca ilk müdahale yapılıyor. Daha sonra işçiyi ambulansla en yakındaki devlet hastanesine götürüp bırakıyorlar. İşyeri doktorunun kendilerine şirket ofisinde bakmasından şikayetçiler: “Doktor da telefon ışığıyla boğazımıza bakıyor, öyle doktor yani...” diyorlar.

‘BİZ OLMASAK ODTÜ PİSLİKTEN GÖRÜNMEZ’

Nazife abla, önceleri okulun kreş ve havuz gibi olanaklarından da yararlanamadıklarını, sendikalı olduktan sonra bu durumun değiştiğini belirtti. Hafta sonu da çalışmalarına karşın yol ücretlerinin verilmediğini, bunun için de ses çıkarmaları gerektiğini ekledi.

O sırada maketi hazırlayan Melek ablanın içeriye gelmesiyle diğerleri, “Hah, geldi bak maketçi” deyip güldüler. “Ne diyorsun, sence dikkat

çekti mi maket” diye sorunca “Çook, çok dikkat çekti o kesin tabii. Benim yapmam da dikkat çekti” diyen Melek abla, şöyle devam etti: “Konuşmayayım diyorum ama yarama tuz bastın valla. Baştakiler rahatsız oluyor, laf söylüyor ya da dalga geçiyorlar. Siz şimdi yurtları geziyorsunuz da ne olacak diyorlar. İnsana biri laf söyleyince iş yapası gelmiyor, benim elim ayağım boşalıyor biri bir şey deyince. Ben burada ekmeğim için mücadele ediyorum. Artık itilip kakılmak, ikinci hatta üçüncü sınıf insan muamelesi görmek istemiyoruz.”

Fatma abla “Halbuki biz olmasak ODTÜ pislikten görünmez, bok götürür valla buraları” diye söze girerken, Sidal abla da “Dalga geçsinler bakalım, görürler yakında” diye onu destekledi.

ELİN İŞİ BİTER, EVİN İŞİ BİTMEZ

Kadın işçiler olarak hem evde hem işte çalışmanın zorluklarını da dile getirdiler. Fatma abla geçen haftalarda Diyarbakır’dan kayınpederinin teyzesinin geldiğini, üç hafta ona bakmak zorunda kaldığını söyledi; “Burada çalış, evde çalış; haftada bir gün ‘güya’ izin var, onda da ev işi bitmek bilmiyor. Vallahi elin işi biter, evin işi bitmez! Erkekler de hiç yardımcı olmuyor.” Sidal abla “Bu ülkede kadın olmak zor Buse’ciğim, en çok yükü biz çekiyoruz. Evin işi, çocuğun ödevi, her şey bizde!” diye araya girdi. “E ne yapacağız peki?” deyince “Çalışmaya devam!” dediler, “Bak yurtları gezdik, insanlar geldiler. Canlarına tak etmiş çünkü...”

Fatma KOÇ ŞAHİN
Adana

Emine 53 yaşında, evli ve 4 çocuk annesi. 44 yaşına kadar hiç çalışmamış, ondan sonra da geçim zorluğu nedeniyle bir tekstil fabrikasında aşçı olarak 9 yıl çalışmış. Yaklaşık dört aydır işsiz. Ekonomik kriz nedeniyle işine son verilmiş.

İşe girişte sigorta başlangıcı yapılmış ama çalıştığı zaman boyunca sigortası hiç yatırılmamış. “Kimin sigortası var, kimin yok, kim ne maaş alıyor kimse bilmiyordu. Kimse aldığı maaşı, sigortası yatıyor mu yatmıyor mu söylemezdi, patron yasaklamıştı” diyor.

Çalıştığı işyeri 6 katlı bir bina, mutfak en üst katta. “Pazar alışverişi, yemek yapmak, yemek dağıtmak, temizlik hepsini tek başıma yapıyordum” diye anlatıyor. Alışveriş torbalarını 6. kata kadar asansörsüz taşıdığı için boyun fitiği olmuş.

İşçiler yemeğe iki grup olarak çıkarmış; 12.00-12.30 arası birinci grup, 12.30-13.00 arası ikinci grup. “İlk grup yemeğini yiyip biraz dinlenmek isterdi ama ben sürekli ‘yemeğini bitiren kalksın diğer grup gelecek’ di-

Çömçeyi kim tutacak?

yerek onları aşağı göndermek zorunda kalıyordum. Mutfakta yeterli tabak, çatal, kaşık olmadığı için hemen bulaşıkları yıkayıp masaları temizleyip ikinci grup için mutfakçı hazır etmem gerekiyordu” diyor. Patron fazla tabak almamış mutfakçı; böylece işçiler daha az mola verip makinelerin başına dönüyormuş.

Bir hastalığı yüzünden ameliyat olması gerekmiş Emine’nin, iki ay işe gidememiş. İki ayın sonunda işçiler onu sevinçle karşılamış. Çalışmadığı dönemde mutfakta patronun annesi çalışmış. “Ben pazara gidince hep iyi meyve sebze alırdım, onların sevdiği yemekleri yapmaya çalışırdım” diyor Emine, patronun annesi hep çürük domates, buruşuk patlıcan, sararmış yeşilliklerle yemek yapıyormuş. İşçiler yemekler kötüleş-

ti, salatalar kokuyor demiş. Kadın, işçilere yemek dağıtılan çömçeyi (kepçe) büyük bularak evden küçük çömçe getirmiş. “Ben herkese bol bol veriyordum

hatta doymayan olunca isteyene ikinci tabağı da dolduruyordum ama patronun annesi kimseye ikinci tabağı vermemiş, hatta kişi başı yarım ekmeğin payını da çeyrek ekmeğin payını” diye aktarıyor. İşçiler onu görünce “Abla sen nerde kaldın, bu kepçeyle doymuyoruz” demiş.

Özellikle Suriyeli işçiler geri dönmeye çok sevinmiş. Çünkü onlar günde bir öğün, onu da yemekhanede yiyormuş. Kalan yemekler kimseye verilmez, çöpe atılmış. “Suriyeli işçiler birkaç kez kalan ekmeği istedi, verdim. Patron gördü, ‘kimseye ekmeğin, yemek verilmeyecek, artan yemekler çöpe gitsin, ister kedi yesin ister köpek, ama kimse götüremez’ diye kızdı.”

Emine konuştuğunda düşünüyorum, çömçeyi işçi tutup yemek adaletli dağıtılınca herkesin karnı doyuyor, yüzü gülüyor. Çömçe patronun eline geçince yemek kötü ve adaletsiz dağıtılıyor, herkes aç...

Örgütlenme nasıl olmaz!

Nuray ÖZTÜRK
İzmir

Ayşegül Bacaksız, Gaziemir’de bulunan Ege Serbest Bölge’de kurulu, savaş uçakları için kablo üretimi yapan Fokker ELMO fabrikasında çalışıyor. Fabrikada 300’ü aşkın işçi var, 250’si kadın işçi.

Ayşegül’le uzun sohbetimizin fabrikadaki çalışma koşulları ve 1 Mayıs talepleriyle ilgili ilk bölümü ekmekvegul.net’te yayımlandı. Dergimizdeyse maalesef kötü bir sendikal örgütlenme sürecini içeren ikinci bölümü aktaracağız. Bu deneyimi aktarmaktaki amacımız sendikalara olan güveni sarsmak değil. Tam tersi buradan çıkarılacak derslerle sendikalara sahip çıkmak, örgütlenmede ısrarcı olmak ve karşılaştığımız sorunlarla örgütlü bir şekilde mücadele etmek.

EV EV DOLAŞIP ÖRGÜTLENDİK AMA...

Ayşegül ve arkadaşları, 2013 yılında Türk Metal Sendikasında örgütlendi. Fabrika yönetimi sözleşme görüşmelerine yanaşmayınca kadın işçiler, greve çıktılar ve 81 gün süren zorlu bir grev süreci yaşandı. Sonuçta fabrika yönetimini sözleşme masasına oturmaya ikna ettiler. Sözleşme imzalandı ancak Ayşegül’ün aktardığına göre görüşmelere işyeri temsilcileri hatta şube yöneticileri bile katılmadı. Sendika Genel Başkanı Pevrul Kavlak, tek başına işçilerin onaylamadığı bir sözleşmeye imza attı. Hal böyle olunca işçiler tek sendikadan istifa etti. İkinci sözleşme dönemi geldiğinde Türk Metal Sendikası yetkiyi kaybetmişti.

Ayşegül, o dönemde yaşadığı heyecanı ve haklı gururu biraz da içi sızlayarak aktarıyor; “Kadınları sendikaya örgütlemek için ev ev dolaştık. Kadınları ikna ettik, yetmedi, kocasını, babasını da ikna ettik. İşyerinde baskı gördük, düşünün sendikada örgütlendim diye terfimi bile aldılar. Çok zor ve yoğun bir süreç yaşadık. Ama ciddi kazanımlarımız oldu. Sendikal örgütlenme öncesi servisimiz yoktu. Servis hakkı kazandık. Sonra hastalık durumunda muayene, rapor, sevk gibi

sorunlar yaşıyorduk, bu sorunumuzu çözdük. Ancak sendikacıların yanlış tutumu tüm emeklerimizi boşa çıkardı. İmzalanan sözleşme beklentilerimizin çok altındaydı. İşçiler neden sözleşme görüşmelerine katılmadığımızı sorunca söyleyecek hiçbir şey bulamadık. Çünkü bizim bile haberimiz yoktu.”

İşçilerin hiçbir söz hakkının olmadığı bu sözleşmenin imzalanmasından sonra doğal olarak fabrikada bir memnuniyetsizlik başlamış. Bir de işyeri temsilciliği seçimi yapılırken işçiler tarafından aday gösterilen ve en çok oyu alarak seçilen Ayşegül yerine, başka biri baştemsilci olarak atanınca ipler iyice kopmuş ve istifalar başlamış.

SENDİKACILARDAN TACİZ

Devamında neler olduğunu Ayşegül’den dinleyelim: “En kötü tecrübemiz sendikacıların kadın işçileri taciz etmesiydi. Kadın işçileri sendikanın olanaklarıyla etkilemeye çalıştılar ve mesajlar, telefonlarla taciz ettiler. Bu sendikaya olan inancımızı sarstı. Dola-

yısıyla biz de işin peşini bıraktık. İstifalar iyice arttı ve ikinci sözleşme dönemi gelince sendika yetkiyi kaybettiği için sözleşme masasına oturamadı. Bu durumu değiştirmek için de hiçbir şey yapmadılar.”

Tacizi gerçekleştiren sendikacılara karşı bir şey yapıp yapmadıklarını soruyorum, örgütlü bir duruş sergileyemediklerini, bireysel mücadele içine girdiklerini aktarıyor.

Ayşegül tüm olumsuzluklara rağmen yaşadığı deneyimden pişman değil. Sendikalara olan güveni sarsılmış ancak önemlerinin de farkında. Yeni bir örgütlülüğe ise fabrikadaki duruşlar, işçilerin hazır olmaması ve güvensizlik nedeniyle sıcak bakmıyor, ama şimdilik! “Örgütlülük vazgeçilmez” diyor, “Sendikal mücadele içine girmekten asla pişman olmadım. Şu an sendika yok ama verdiği mücadele sayesinde daha insani şartlarda çalışıyoruz. Ücretlerimiz de eskiye oranla daha iyi...”

Emek örgütlerini ya da Evrensel gazetesini yakından takip edenler Türk Metal Sendikasının işçinin taleplerini ve çalışma koşullarını nasıl görmezden geldiğini, patronla nasıl uzlaştığını bilir. Fokker ELMO işçileri bunları bilmiyor. Dolayısıyla sendikacıların işçileri sözleşme dışında tutması, kadın işçilerin ilk deneyimi olması, fabrika içinde gerçek bir örgütlülüğün sağlanamaması bu sonucu doğurdu. Üstüne üstlük bir

de bazı sendikacıların tacizleri, Ayşegül gibi mücadeleciler kadınları bile süreçten geri çekti. Şimdi örgütsüzler...

O dönem şube yönetiminde olan bazı sendikacılar ise görevden alınmış ancak neden alındığı muallak.

ÖRGÜTLÜLÜK PAHA BİÇİLEMEZ!

Ayşegül’ün aktardığı bu örgütlenme süreci aslında sendikal örgütlenmenin sadece sendikalara üye olmak ya da üye yapmakla bitmediğini, işçilerin sınıf bilinci kazanmasının gerekliliği, bunun da fabrikada gerçek örgütlülük ve dayanışmayla sağlanabileceğini gösteriyor. Eğer Ayşegül ve arkadaşları, toplu sözleşme görüşmelerinin her anında varlık gösterebilselerdi, fabrika içinde kurdukları komitelerle, sözleşme taslağını kendileri hazırlasaydı, görüşmelere sendikacılara rağmen katılmakta ısrar etselerdi elbette şu an böyle bir durumla karşılaşmayacaklardı, bu Türk Metal gibi bir sendika olsa bile...

Sonuç olarak kadın sorunu ve emek mücadelesi birbiriyle kopmaz bağlarla bağlı. Dolayısıyla taciz örneğinde olduğu gibi sendikalarda bile karşımıza çıkan bu erkek egemen zihniyetin değişmesinin yolu yine bizim çalışma yaşamında ve dolayısıyla emek örgütlerinde daha ileriden rol almamıza bağlı. Ayşegül’ün dediği gibi yaşanmış tüm olumsuzluklara rağmen ‘yine de örgütlülük vazgeçilmez.’

HASTABAKICI KRISTINE 'DENK İŞE EŞİT ÜCRET' DAVASINI KAZANDI

Kökü 1950'lere dayanan dava

Müslime KARABATAK

Yeni Zelanda'da yıllarını huzurevinde hastabakıcılık yaparak geçiren Kristine Bartlett, diğer iş arkadaşları gibi saati 14.46 dolara çalışarak geçinmek için mücadele ediyordu. Kristine ve sendikasının uğraşları sonucu 18 Nisan'da Yeni Zelanda Hükümeti ve sendikalar, kadınların yoğunlukla çalıştığı yaşlı ve engelli bakım evlerinde hastabakıcılık işi için 'denk işe eşit ücret zammı' yapıldığını ilan etti. Böylece aynı zamanda 'kadın işi-erkek işi' ayrımcılığının da önüne geçilecek bir adım atılmış oldu. Neredeyse yüzde 90'ı kadın yaklaşık 20 bin işçinin ücretine yüzde 15 ve yüzde 50 arasında yapılacak zamların temmuz ayından itibaren saat ücretleri en az 19 dolar olacak, yani bir işçinin yıllık ortalama kazancına en az 5000 dolar daha eklenecek.

ASGARI ÜCRET TAMAM DA YA EŞİT ÜCRET?

Nasıl oldu bu iş diye merak ediyorsunuz değil mi? Hikayeyi biraz başa alarak anlatalım...

Yeni Zelanda'yı, 19 Eylül 1893'te kadınlara oy hakkı veren dünyanın ilk ülkesi yapan kadınların, emek dünyasında yapacak çok daha fazla işleri vardı. 1894 yılında çıkarılan Endüstriyel Uzlaşma ve Tahkim Kanunu'nda 'erkek' işçiler için "belirli bir yaşam standardını garantiyecek bir ücret"ten yani 'aile geliri'nden bahsediliyordu. Daha sonra, işçi hareketinin yükseldiği 1920lerden itibaren sendikacı işçilerin daha fazla ücret alabilmesi için yürütülen kampanyanın sonunda, 1925'te asgari ücretin "bir erkeğin, karısını ve çocuklarını geçindirmeye yetecek kadar olması gerektiği" hükmü açıkça kanuna eklendi. İşçi Partisi'nin 1935'te başa gelmesiyle bu yasa yürürlüğe konuldu ve asgari ücretin belirlenmesi 1945 yılında tüm işyerleri için zorunlu hale geldi. Her ne kadar emekten yana kararlar olsa da İşçi Partisi, 'aile geliri' kavramı içinde kadınların erkeklerden daha ücret almasını, işyerlerindeki cinsiyet eşitsizliğini sorgulamadı.

Kadınların eşit ücret için verdiği mücadele kamu alanında 1950'lerde başlarken, özel sektöre 1960'lar ve 1970'lerde sıçradı. 1956'da Jean Parker isimli bir kamu işçisi çalıştığı işyerini, ücretlerde deneyime ve işin yüküne bakılmaksızın cinsiyet ayrımcılığı yaptığı için mahkemeye verdi ve davayı kazandı.

1957'de İşçi Partisi de Ulusal Parti de

kendi platformlarına ücret eşitliğini koydular. Aynı yıl sendikalar, kadın örgütleri, işveren örgütü Ücret ve Fırsat Eşitliği Konseyi'ni (CEPO) kurdu. Bu kampanyalar ile hükümet masaya oturdu. Önce 1960'da kamuda Eşit Ücret Yasası, ardından 1972'de özel sektörde Eşit Ücret Yasası çıkarıldı. İşyerlerinde ücretlerde ayrımcılık yapılması yasaklandı ve yasal yaptırımlar konuldu.

1985'e gelindiğinde kadın ve erkek işçilerin saat ücretleri arasındaki fark yüzde 22'ye kadar inmişti. Bunda en büyük neden, o dönemdeki toplu sözleşmelerin işkolunda yapılması, kapsamının geniş ve sendika üyeliğinin zorunlu olmasıydı. İşkolu sözleşmeleri farklı işyerlerinde çalışsa bile aynı işi yapan bütün işçilere kazanım sağladı.

SEKRETERLERİN DAVASI

'Eşit İşe Eşit Ücret' talebi kazanılmış olsa da kadınlarla erkekler arasındaki ücret farkı hala kapanmamıştı. Geleneksel olarak 'kadın işi-erkek işi' olarak ayrılmış meslekler arasındaki ayrımcılığa karşı da eşitlik talep etmeye başladı kadınlar. 1970'lerde kadınların çoğunlukla çalıştığı sekreterlik mesleği, erkeklerin çoğunlukla çalıştığı marangozluk mesleğiyle eşit ücrette sayıldı örneğin, ancak 1980'lerde bu eşitlik tekrar bozuldu. 1986'da Sekreterler Sendikası bu konu hak-

kında tahkime başvurdu, mahkeme Eşit Ücret Yasası bunu içermediği için reddetti. Çünkü yasada "farklı ama denk işe eşit ücreti" gerektiren bir madde yer almıyordu. Ücret eşitliği üzerine Emek Departmanı bir çalışma başlattı ve meslek ayrımcılığı üzerinden eşitsizliğin hala sürdüğü rapor edildi. Bu raporla birlikte 1990'da 'denk işe eşit ücret' ve fırsat eşitliğini sağlayan İş Eşitliği Yasası (EEA) onaylandı.

Fakat 1990 seçimini kazanan Ulusal Parti'nin ilk icraatı bu yasayı yürürlükten kaldırmak oldu. 1991'de ise İş Sözleşmesi Yasası'nı (ECA) geçirerek, işçilerin yıllar boyunca mücadeleyle kazandığı tüm hakları gasbetme dönemini başlattı. Sendikacı olma zorunluluğu kaldırılınca sendikacılık oranı bir sene içinde yüzde 50'ye düştü, çoğu sendika kapandı ya da başka sendikaların bünyesine katıldı. 2000'lere gelindiğindeyse, sendika üyeliği yüzde 18'lere kadar düştü. İşkolu sözleşmesinin yerini işyeri sözleşmesi aldı, bu da toplu sözleşmelerin etkisini daha da azalttı. İş Sözleşmesi Yasası'ndan önce dünyanın birçok yerine göre çok daha iyi koşullarda olan kadın işçiler yasadın sonra en büyük darbeyi alan kesim oldu yine.

Kadınlar zaman içinde hemşirelik, öğretmenlik gibi mesleklerin dışına çıkabildiler, ancak bugün hala kadınların büyük bir kısmı 'kadın

mesleği' olarak görülen bu mesleklerde çalışıyor.

YİNE, YENİ, YENİDEN

1986'da sekreterlerin açtığı davadan beri bu konuda açılan ilk dava Kristine Bartlett'inki oldu. Yıllardır, emeğinin karşılığını alamadığını düşünen Kristine ve Hizmet ve Gıda İşçileri Sendikası (şimdiki adı E tû Sendikası) 2012 yılında Terranova Homes and Care Ltd şirketine dava açtı. Kadın ağırlıklı bir sektörde verilen bu ücretin ayrımcı olduğunu ve işçilerin deneyim, sorumluluk, yetenek ve çalışma koşullarının hiçe sayıldığını dile getirdiler. Zaten insan hakları örgütleri ve hükümetin raporları da bu iddiayı destekliyordu. Yeni Zelanda Sendikalar Konseyi ve Ücret Eşitliği Soruşturma Koalisyonu da Kristine'in davasına destek verdi. Yeni Zelanda'nın bakım sektöründeki işveren örgütü NZACA ise bu 'eşit ücret davası' tüm sektörü etkileyeceği için Terranova şirketi lehine davaya müdahil oldu. Üye işverenlerin dini bütün, kar amacı taşımayan şirketler olduğunu ve cinsiyet ayrımı yapmadığını iddia etti. Ancak mesele zaten bu tür şirketlerde hastabakıcılık yapan kadınların, sektörde çalışan az sayıdaki erkeklerle aynı parayı almaması değildi. Hastabakıcılık gibi 'kadın mesleği' olarak görülen mesleklerde genel olarak erkeklerin yaptıkları işlerden daha düşük ücretler verilmesiydi. Yani aslında olan şey, meslek ayrımcılığında kaynaklanan bir ücret eşitsizliğiydi.

NE KADAR ÖRGÜTLÜLÜK O KADAR HAK!

Kristine ve arkadaşlarının başarısı sayesinde, huzurevlerinde ve engelli bakım evlerinde çalışan hastabakıcılar hem ücretlerine zam alabildiler hem de daha önce 50 saat olan haftalık çalışma sürelerini azaltmayı başardılar.

Hükümetin attığı bu adım işçi hakları ve kadın hakları açısından oldukça olumlu. Akıllara 'Yeni Zelanda hükümeti eşitlikçi mi?' sorusu gelebilir belki, ama o kadar heyecanlanmayalım. Bu anlaşma hali hazırda yasalarında 'ücret eşitliği' maddesi olan bir ülkede, yıllar boyunca verilen yasal ve sendikal bir mücadelenin ardından geldi. Üstelik zihinsel engellilerle çalışan hastabakıcılar dışında, psikiyatrik rahatsızlıkları olanlarla çalışan hastabakıcıları, hemşireleri, meslek terapistlerini ve sosyal hizmet uzmanlarını kapsamıyor. Hükümetin onları 'unutmuş' olması belki örgütlenmenin yetersizliği ile açıklanabilir. Yani, ne kadar örgütlülük, o kadar hak!

Anne olmayınca anlarsın

Araştırmalar, köpek ile göz teması kurmanın ve okşamamanın da insan beyinde oksitosin salgılanmasına benzer bir süreci harekete geçirdiği ve aynı şeyin köpekte de gerçekleştiğini gösteriyor.

Fatma KOÇ ŞAHİN

Başlığı doğru okudunuz bir yazım ya da bir basım hatası değil. Zaten o ünlü arama motoruna da yazdığınızda size yanlış yazmış olabileceğinizi hatırlatıyor, ama ben yanlış yazmadım. “Anne olmayınca anlayan” kadınları bulmak için İnternet’te arama yaptım ama hiçbir yazı bulamadım. “Anne olunca anlarsın” deyince 95 bin 800 kayıt çıkıyor. Demek ki toplumca psikolojimizi bozduğunuzdan bizler örgütlenip bir araya gelememişiz.

Devlet bizi yok sayınca toplum da yok sayıyor. Evlilik ve miras hukukunda da çocuğu olan kadınlara göre haklarımızın yarısı alınmış durumda ki ben bu konulara girmeyeceğim merak edeniniz varsa araştırıp öğrenebilir.

HER ŞEY ANNE VE ÇOCUK İÇİN

Anne olmayınca anlarsın: Kapitalist toplumda anne olmak çok kutsal, çok özel, çok önemli... Çünkü anne ve çocuk sınırsız kutsal tüketim deposu ama anne olmayan kadına ne satacaksın? O yüzden en iyisi yok sayalım gitsin, toplumdan da uzak dursun ki maazallah müşteri portföyümüzü etkilemesin diye diye yok sayılmaya başlanmışız galiba

SEN ANNE DEĞİLSİN ANLAMAZSIN!

Anne olmayınca anlarsın:

Toplumsal hayat nasıl evlilik üzerine kurulu ise, evlendikten sonra da çocuk üzerine kuruluyor. Bekarken hatta evliliğin ilk yıllarında çok samimi görüştüğünüz arkadaşlarınızla onların çocuğu olup sizin olmayınca bağlarınız zayıflıyor, bir süre sonra ilişkiniz kopuyor. Sayısız sebep sıralanabilir; Senin çocuğun yok, nazarın değer... Sen anne değilsin bilmezsin, anlamazsın. Bir araya gelmek için çaba sarf ettiğinizde de konu hep çocuk, okul, dersane vs. vs. Tabii bu konularda sizin fikirleriniz, tavsiyeleriniz hiç dikkate alınmaz. Neden? Çünkü sen anne değilsin, bilmezsin... İyi ama kadın doğum uzmanı erkekler de hiç hamile kalmadı ama hamilelik hakkında her şeyi biliyorlar diyorum, o başka bu başka diyorlar.

KAYNANASI, ELTİSİ, GÖRÜMCESİ...

Anne olmayınca anlarsın: Ee tabii bu işin kaynana, elti görümce vs. yönü de var. Kraliyet soyundan gelen ari ırk erkek ailesinin soyunu kurutma sebebi kadın olarak sevilmeniz, ailede istenmeniz mümkün değil. Bu durumda ya boşanmak durumunda kalacaksınız ya da onların aptal saptal çocuk yapma yöntemlerinin hepsini deneyeceksiniz kurtuluş yok. Ben tıbbın biraz daha ilerlemesini bekliyorum, bence erkekler de doğurabilir. (Eeeee böyle düşünen gelin sevilir mi, sevilmecezzzz!)

Anne olmayınca anlarsın: Bütün çocukları kendi çocuğu gibi sever, koklar, kollarsın ama sadece kendi çocuğunu seven kadınlar daha kutsal kabul edilir. Bütün çocuklara eşit yedirir, eşit davranırsın ama kendi çocuğuna diğer çocuklara oranla biraz fazla yediren, öncelikli davranan ka-

dın daha merhametli kabul edilir.

ŞU OKSİTOSİN HORMONU...

Anne ile bebeği arasındaki göz temasının annenin beyinde, ‘sevgi hormonu’ olarak adlandırılan oksitosin maddesini harekete geçirerek aradaki bağı güçlendirdiği biliniyor. Ebeveynle çocuğu arasında oluşan bu duygusal bağ sayesinde çocuğun beslenmesini ve etkileşimini olanaklı kılan davranışlar serisi gerçekleşiyor.

Araştırmalar, köpek ile göz teması kurmanın ve okşamamanın da insan beyinde oksitosin salgılanmasına benzer bir süreci harekete geçirdiği ve aynı şeyin köpekte de gerçekleştiğini gösteriyor. Japon araştırmacılar, köpeklerle sahipleri arasında karşılıklı bakışmanın, anne ile çocuğu arasında oluşan bağlanma duygusuna benzer bir duygu oluşturduğunu ortaya koydu. Bu bağlanma duygusu oluşunca insan, ailesine karşı duyduğu hisleri köpeğine karşı da duymaya başlıyor. Böylece iki canlı arasında yakınlaşma oluyor. Araştırmanın sonuçları Science dergisinde yayımlandı. ([www.bbc.com sitesinden alınmıştır.](http://www.bbc.com/sitesinden))

Anne olan kadınların birbirlerine verdiği sayısız tavsiye ve tecrübe aktarımına karşılık benim tüm kadınlara bir bilgi aktarımım ve tavsiyem olacak. Evde evcil bir hayvan besleyin. İnanın kendinizi daha mutlu hissedeceksiniz. Hem bu sadece benim tavsiyem değil bilim insanları da aynı şeyi bilimsel olarak kanıtladılar. Benim kızım da sizin çocuğunuzun size verdiği kadar mutluluk veriyor.

Önümüzdeki hafta pazar Anneler Günü, umarım bu yazıyı okuduktan sonra anne olmayanları da biraz olsun anlarsınız.

Azize, eski ve yeni kocanın uğrunda birbiriyle kıyasıya mücadele ettiği ödül durumuna girmiştir adeta. Ama genç kadın bütün bu olanlardan ötürü zihinsel ve duygusal bir sarsıntı geçiriyor olsa da mağdur konumuna düşmez.

Azize Hemşire Miralay Tevfik'le neden evlendi

Tülin TANKUT

Vatanım Sensin” dizisinin Azize Hemşire’si, Miralay Tevfik’le evlenme kararı almıca kadın izleyicilerden bir hoşnutsuzluk dalgası yükseldiğine tanık olduk: “Neden kendi ayakları üzerinde durmadı da evlendi” diye. Kadının aile dışında bir kimlik arayışının güçlüğü günümüzde bile aşılamamışken Azize’nin evlilik kararını eleştirmek, kanımca tarihsel bağlamından kopuk bir eleştiri olur.

Hatırlanacağı üzere hikaye, Osmanlı imparatorluğunun son yıllarında geçer. Balkan Harbi ve İzmir’in işgali... İslami toplum yapısı içinde kadının temel işlevinin evlenip çocuk doğurmak olarak görüldüğü bir dönemde... Azize içinde yetiştiği toplumun muhafazakâr değerlerini benimsemiş bir kadındır. Ev kadını, anne ve hemşire olarak sorumlulukları onun bağımsız bir kimlik edinmesine izin vermez. Ailesi ondan sorulur çünkü. Hemşireliği savaş koşullarının zorlamasıyla gönüllü olarak yaptığından kendi ayakları üzerinde durmasını sağlayacak parayı kazanamamaktadır. Kadınların henüz devletin yurttaşı değil, uyruğu olduğu bir dönemden söz ettiğimizi unutmamalıyız. Evlilik pamuk ipliğine bağlıdır: Koca “Boşsun!” der, boşayıverir kadını. Eğitimse erkekler için ayrıcalıktır. Kadın, zihinsel üretimin gerektirdiği eğitimden yoksun bırakılmıştır. Dolayısıyla Azize bilgisizliğin getirdiği çaresizlik içindedir.

Nitekim kocası Yüzbaşı Cevdet, ona güvenir ama düşünsel anlamda onu muhatap olarak görmez; görseydi, “ikili bir hayat” yaşamının zorluklarıyla baş etmeye çabalarırken “sırrımı” karısıyla paylaşırdı. Azize, Tevfik’le evliliğe de ailesini korumakta zorlandığı için karar verir. Kocasından gebe kaldığı ortaya çıkınca doğacak çocuğu babasız kalmasın, toplumun tepkisini çekmesin diye kararını hiç düşünmeden hayata geçirir. Arkasında güveneceği ne vardır? Üstelik kent işgal altındayken...

Başkaldırısı da haliyle cinsel rolü içinde gerçekleşmektedir: Savaşa isyan, annenin isyanı. Büyük kızı Yıldız’ı da kendisi gibi yetiştirmek arzusundadır. Ayrıca kendilerini cinsel rollerinden kurtaran kadınların başına neler gelebileceğine dehşet içinde tanık olmuştur. (Küçük kızı Hilal, savaş suçlusu olarak idam sehpasından dönmüştür.)

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE SAVAŞ

Ancak savaş koşullarında toplumsal cinsiyet rolleri farklılaşmıştır. Bilindiği gibi, Tanzimat Fermanı (1839) tarihimizde demokratikleşmenin ilk adıımıdır. Onu Birinci Meşrutiyet (1876) ve İkinci Meşrutiyet (1908) reformları izler. Reformların etkisiyle kadınlar

da özgürleşme ve bireyselleşme yolunda ilerlemeye başlamışlardır. (1861’de kızlar için rüştiyelerin açılması bu açıdan önemlidir.) Savaş koşullarında kadınların özgürlük alanı genişlemektedir. Örneğin sokağa yalnız çıkabilmektedirler.

Öte yandan Avrupa, kendi zevklerini İzmir’de tanıtmakta gecikmemektedir. Giyim-kuşam, kafeler, restoranlar, sinemada Şarlo filmleri... Ama Azize kentli gibi yaşamaya alışık değildir. Konak yaşamı ilgisini çekmez. İslami değerlere bağlılığını korur. Küçük kızı Hilal’de milliyetçi-muhafazakâr damar ağır basarken, büyük kızı Yıldız’da kadının kendi taleplerini gündeme getirdiğini görürüz. (Görücü usulü evlenmeye karşı çıkar genç kız; gece elbisesiyle balolara gider, dans eder.) Eylemci Hilal geleneğe bağlı olmakla birlikte, vatanseverlikte erkeklerden aşağı kalmamaktadır. Halide Edip’le tanışınca iyice coşar. Zekası, cesareti, yazar olarak -erkek takma adıyla yazabilmektedir- kitleleri etkileme gücüyle öne çıkar. Yıldız’da geleneksel yaşam tarzından sıyrılmak için fırsat kollamaktadır.

Toplumsal olayların seyri, Azize’nin bastırılmış zihinsel, eleştirel kapasitesini ortaya çıkarırken genç kadın kendini daha fazla özne hissetmeye başlar.

Miralay Tevfik gençlik yıllarında gönlünü Azize’ye kaptırmıştır. Azize’yi ulaşılmaz bulur. Ancak erkeğin şövalyeye yığılmasını anlamlandırmak için ihtiyaç duyduğu platonik bir aşktır bu; kadından ille de cinsel yakınlık beklemez. Tevfik, Azize’nin kalbini kazanmak

için hem çocukluk hem de silah arkadaşı Cevdet’le yarış halindedir. Ancak Azize evlenirken Tevfik’le pazarlık yapar: Sonuna kadar Cevdet’e sadık kalacaktır.

Evlilik kararıyla birlikte Cevdet özsaygısını yitireceği kaygısıyla kıskançlık krizine tutulur. Eski koca olarak konumunu sertleşerek, öfkeyle savunmaya kalkışır. Her iki erkek de üst rütbeli subay olduklarından ruhsal yapıları, egemen olma duygusunu geliştirmeleriyle oluşmuştur. Ama iktidar tutkusu onları gülünç duruma düşürür. Azize, eski ve yeni kocanın uğrunda birbiriyle kıyasıya mücadele ettiği ödül durumuna girmiştir adeta. Ama genç kadın bütün bu olanlardan ötürü zihinsel ve duygusal bir sarsıntı geçiriyor olsa da mağdur konumuna düşmez.

SAVAŞ KOŞULLARINDA BİLE...

Dikkatli izleyici, hikayedeki gizli kalmış cinsiyetçi öğeleri saptamış olabilir. Ama onun kadar hikayenin cinsiyetçilik karşıtı yaklaşımını da görmek gerekir. Emperyalizmin, militarizmin yol açtığı kişisel trajedileri, savaş karşıtlığı, barış gibi evrensel değerlerle bağdaştırma çabası seziliyor hikayede. Aşk’ı ele alalım: Aşkın nesnesi bir insan olabildiği gibi bir düşünce, bir ideal vb. olabilmektedir. Savaş koşullarında aşk, kadının ve erkeğin mücadele gücünü artırır. Aşk birbirine düşman edilmiş iki halkın çocukları olan Hilal’le Leon’a bireyselliklerini kazandırmıştır; savaş koşullarında bile “insan toplumsal koşullarına indirgenemez” saptamasını doğrularcasına.

Kadınların, çocukların 'Çiçek' ablası;

CİHANGÜL

Yasemin AKPINAR
Esenyalı / İstanbul

2013 yılında Gezi Parkı direnişi sırasında mahallede yapılan yürüyüşlerde yan yanaydık. Polis kamerasının önüne geçip "Neden gençleri çekiyorsun, ne yapıyorlar?" diye soran, kendini gençlere siper eden bir kadın Cihangül abla. Mahallede düzenlediğimiz park forumlarında kadınların yaşadığı sorunları konuşurken, "Neler yapabiliriz? Nasıl yana gelebiliriz?" derken, bir dernek kurma fikri etrafında bir araya gelme kararı aldığımız kadınlardan...

Kendi yaştlarının bir çoğu "Bizden geçti artık" derken o hep mücadele etmeyi seçti. Dört yıldır da Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği'nde, bizlerle beraber dayanışmayı büyütüyor.

'ÖNEMLİ OLAN ŞİMDİYİ DEĞİŞTİRMEK'

Cihangül abla 1960 Erzincan doğumlu. Üç çocuk annesi. Geçim sıkıntısı yüzünden 30 yıl önce İstanbul'a göç etmişler.

Henüz 15 yaşında bir çocuk iken halasının oğluyla görücü usulüyle evlendirilmiş. "Yeni gelinsin kaynananla konuşmanın imkanın yok. Bir şey sormuyorsun. İlk evlendiğimde ev epey kalabalıktı. Çocuktan tut büyüğüne kadar herkesin işine koşuyordum. 15 yaşındaydım, hamileliğin ne olduğunu bile bilmiyordum" diye anlatıyor o dönem yaşadıklarını.

Yaptığı ağır işler sonucu ilk bebeğini kaybetmiş. "Bebeğim karnımda hareket etmiyordu. Kimseye sormuyordum. Bu başka bir çaresizlik" diyor. Sonradan köydeki başka bir yaşlı kadına durumunu anlatabilmiş ve o zaman bebeğinin karnında öldüğünü öğrenmiş. Yaşadığı bu kayıp sonrasında ağır bir hastalık süreci yaşamış. Geçmişte yaşananları anlatırken, "Kimseye kızgın değilim" diyor, "O zaman öyleydi... Önemli olan şimdiyi değiştirmek!"

Ama okuyamamak içinde uhde kalmış. "Okusaydım, dışarıda çalışsaydım daha farklı olurdu. Sadece evde yemek yapıyorum" diyor. Bunu bildiği için de kendi okuyamamasının acısının çıkarır gibi, kızının okuması, bir meslek sahibi olup kendi ayakları üzerinde durabilmesi için çabalamış.

Bu arada "Sadece yemek yapıyorum" diye önemsizleştirdiği işle, sadece ev halkının değil her gün kapısını çalan mahallenin gençlerinin de karnını doyuruyor Cihangül abla.

HER KADINA ELİNİ UZATIR, ANLATIR, DİNLER

Kendi çocuklarını zorluklarla büyütürken, mahallede zor durumda olan kadınlara yardım elini uzatmaktan geri durmadı hiç. Çalışmak zorunda olduğu için çocuğunu bırakacak kimsesi olmayan

Kendi çocuklarını zorluklarla büyütürken, mahallede zor durumda olan kadınlara yardım elini uzatmaktan geri durmadı hiç. Çalışmak zorunda olduğu için çocuğunu bırakacak kimsesi olmayan kadınların çocuklarına gönüllü baktı hep. Kadınların can yoldaşı, çocukların 'Çiçek annesi'... Biz onun bu umudu ve direngenliğiyle dört yıl önce tanıştık. Bir zamanlar ayağında sallayarak büyüttüğü kız çocuklarıyla şimdi dernekte birlikte mücadele ediyor.

kadınların çocuklarına gönüllü baktı hep ve hala kapısı herkese açık. Mahallede iki özel çocuğuyla yaşadığı zorluklara direnmeye çalışan Zekiye'nin can yoldaşı... Dernekteki ve mahalledeki çocukların 'Çiçek annesi'...

Bir zamanlar ayağında sallayarak büyüttüğü kız çocuklarıyla şimdi dernekte birlikte mücadele ediyor Cihangül abla. Alçakgönüllülükle "Ben bir iş

yapamadım" dese de aslında çok iş başarır. "Bugün biraz hastayım, kendimi iyi hissetmiyorum. Ben derneği açarım, siz dışarıdaki işlere koşturun" der mesela... Derneğin kapısını çalan her kadının hikayesini dinleyip bir çözüm bulmaya çalışır... Ya da 8 Mart şölenine hazırlanırken yazdığımız bildirileri kapı kapı dolaşıp dağıtır... Sokakta, otobüste, hastanede tanıştığı kadınları dinleyip yaşadıkları sorunları kendine dert edip çözüm bulmaya çalışır...

Kendi deyimiyle hiç çalışmamış olsa da geçen işçi servislerine bakıp "Biz bu kadınlara nasıl ulaşırız" diye düşünür. Fabrika hayatını bilmez ama çalışan kadınların sorunlarına da göz ardı etmez. "Bu işçi kadınlarda keşke derneğe gelseler" diyerek onları da dernekle buluşturma çabası içine girer...

"Bu dergide bizim kadınlarımız da yazıyor. Ekmek ve Gül dergisini de yanımıza alalım. Karşılaştığımız kadınlara dergiyi veririz. Okusunlar kadınların neleri başardığını" diyen hiç durmayan bir emekçi kadındır o...

Aslında 30 yılda koca bir dayanışma örmüş etrafında, güzel şeyler olacak umuduyla. Biz onun bu umudu ve direngenliğiyle dört yıl önce tanıştık. Şimdi hep birlikte ondan öğrendiklerimizle beraber mücadeleyi büyütme devam ediyoruz.

Hazırlayan: Lili Can

Yaptıkları yapacaklarının teminatıdır

Amerika'daki seçimlerde şişirilmiş 'Hilary Clinton feminizmi'nden sonra, medya önümüzdeki dönemde yapılacak İngiltere genel seçimi ve Fransa cumhurbaşkanlığı seçiminde de aynı hamuru kullanmaya çalışıyor. Ama İngiliz ve Fransız kadınları bu oyuna pek gelmeyecek gibi...

Amerika demişken, hatırlayalım kadınlara yaptığı hakaretlerle hep gündemde olan Trump'ın başkanlığı dünyada tartışılırken Fransa'dan Ulusal Cephe Partisi Başkanı Marine Le Pen, onu ilk kutlayanlar arasında yerini almıştı. İngiltere'de Başbakanı ve Muhafazakar Parti lideri Theresa May ise Trump'ın savaş politikalarının yanında olduğunu her fırsatta gösteriyor.

Gelelim bu kadın adayların ne kadar kadın yanlısı

politikalar izleyeceklerine...

MARİNE LE PEN

Fransa Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ikinci turuna, hedefini 'milyarder olmak' olarak açıklayan bağımsız parti adayı Emmanuel Macron ve aşırı sağcı Le Pen kaldı. Le Pen "Kadın haklarını savunacağım" gibi bir cümleyi seçim vaadi olarak kullanıyor, ama diğer yandan cumhurbaşkanı seçilmesi durumunda eşcinsel evliliğe izin veren yasayı yürürlükten kaldıracığını söyledi. Avrupa Parlamentosu üyesi kadınlarla ilgili verdiği tek soru önergesi meme kanseri hakkındaydı. 2016 Mayıs'ında yoksulluk ve kadın erkek eşitliği üzerine yapılan ve heteroseksüel, lezbiyen, biseksüel ya da trans kadınların erkeklere oranla daha fazla yoksul olduğunu tanıtmaya dair bir önergede ret oyu kullandı.

2016 Nisan'ında dijital çağda kadınların daha da güçlendirilmesine dair yapılan önergede de ret oyu kullanmıştı. Çocuk bakıcısı, ev işçisi kadınlar üzerine verilen önergeye de 'hayır' dedi. 2015 Ekim'inde cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi AB etkinlik planının başlatılmasına karşı da 'hayır' oyu kullandı. 2010 Mayıs'ında ekonomik gerileme ve kriz kontekstinde kadın-erkek eşitliği meselesine dair önergeye de ret oyu verdi. Avrupa'ya göçmüş kadınların rolü ve yeri üzerine verilen öneriyi de kabul etmedi... Bunlar sadece birkaçı.

Le Pen'in kadınlar hakkında verilen önergelerde verdiği yanıtlardan, cumhurbaşkanı olursa neler yapacağını kolaylıkla çıkarabiliriz herhalde.

THERESA MAY

İngiltere'de ise bir anda erken seçim kararı alan Başbakan Theresa May, Muhafazakar Parti'den tekrar aday. Ülkenin Margaret Thatcher'dan sonra ikinci kadın başbakanı May. İngiltere'de son yıllarda artan işsizlik, düşen yaşam kalitesi, sağlık sektöründe yapılan kesintiler en çok kadınları ve çocukları etkiledi. Çocuk hastalıkları ve ölümleri yoksul mahallelerde artarken, insanlar yemek bankalarından yiyecek sağlamaya çalışıyor. Hemşirelerin bile yemek bankalarını kullanıyor olması Muhafazakar Parti'nin yaptığı Ulusal Sağlık Servisi kesintilerinin ne boyutta olduğunu bir göstergesi. Okullara ayrılan bütçenin de kesintiye uğraması yine en çok emekçi aileleri etkiledi.

Göçmenlere karşı May de Le Pen gibi pek sıcak bakmıyor, ülkedeki göçmen merkezleri yapılan kesintiler yüzünden kapatılmaya başladı. Kadınlar kullandıkları tampon için bile vergi vermek zorundalar. Fakat bu kemer sıkma politikaları sanki Muhafazakar Parti döneminde yapılmamış gibi 'Ben seçilirse, bu tasarruf politikaları azaltılabilir' gibi inandırıcılığı pek olmayan vaatler veriyor. Karşında ise İşçi Partisi'nden Jeremy Corbyn var. O da vaatlerini açıkladı; bazıları şöyle: İşçileri sömüren geçici işçiliğin yasaklanması, ücretsiz stajı yasaklamak, asgari ücretin saatini 10 pound yapmak, babalık iznini artırmak, ücret eşitsizliğine çözüm bulmak...

KADIN HAKLARI SUUDİ ARABİSTAN'A EMANET!

KADINLARIN seçme ve seçilme hakkını 2015'te kazandığı en son ülke olan Suudi Arabistan, sanırım bu büyük başarısı nedeniyle, Birleşmiş Milletler Kadın Hakları Komisyonu'na seçildi. Birleşmiş Milletler'e göre Suudi Arabistan, kadınların yaşam koşulları ve haklarını iyileştirecek kararlar alacak ve kadınların güçlendirilmesi ile eşitlik meselelerinde adımlar atacak.

Kadınların araba sürmelerinin bile yasak olduğu, önemli kararlarını bir erkeğin vermesi gerektiği bir

ülkenin kadın haklarını koruması için seçilmesi elbette büyük tepki aldı.

Geçtiğimiz aylarda Suudi Arabistan'ın Qassim ilinde kız çocukları konseyi düzenlendi, ancak kadınlar farklı bir odada olmak zorunda oldukları için fotoğraf karesine bile girememişlerdi. Dünya Ekonomik Forumu'nun 2015 Küresel Cinsiyet Eşitsizliği raporunda 145 ülke arasında 134. sırada olan Suudi Arabistan'ı BM Kadın Hakları Komisyonu'na hangi ülkelerin seçtiği bilinmiyor.

KIDEMDE FON: TAZMİNAT HAKKI VE GÜVENCEYE SON!

Feray YAĞMUR

Referandumun ardından kıdem tazminatı fonu tartışmaları yeniden alevlendi. Aslında bu tartışma yıllardır sürüyor. Ancak AKP Hükümeti bu sefer oldukça kararlı görünüyor. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mehmet Müezzinoğlu, tam bir mutabakat aramayacaklarını, yüzde 70'lik bir mutabakat sağlandığında konuyu Meclise taşıyacaklarını açıklamıştı. Dolayısıyla bu sefer iş, her zamankinden daha ciddi. Kıdem tazminatı hakkımız tehlikede!

FON NE İÇİN, KİMİN İÇİN?

Hükümet temsilcileri, işçilerin yüzde 75'inin kıdem tazminatı alamadığını, fon sistemini gelirse tüm işçilerin kıdem tazminatını alabileceğini söylüyor. Fon sisteminde kıdem tazminatı hakkının güvence altına alınacağını iddia ediyor. Oysa işin aslı başka! İşveren örgütleri, daha kolay işçi atabilmek için kıdem tazminatı hakkının küçültülmesini istiyor. Aslında hükümetin de derdi bu! Eski Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Süleyman Soyulu'nun şu sözleri, bu gerçeği apaçık gözler önüne seriyor: "İşveren 'kıdem tazminatı yükünü nasıl karşılayacağım' diye işten çıkarmıyor. İşverenimizin kıdem tazminatı yüzünden kabuslar görmesini istemeyiz."

KIDEM TAZMİNATI VE İŞ GÜVENCESİ

Bakanın sözleri boşuna değil. Çünkü bugün kıdem tazminatı, işçilerin en büyük iş güvencesi. Türkiye'de yasal anlamda iş güvencesi hakkına sahip olabilmek için, en az 30 işçi çalıştıran bir işyerinde çalışıyor olmak gerekiyor. Oysa Türkiye'de işçilerin yarısından fazlası 30'dan az işçi çalıştıran işyerlerinde çalışıyor. Dolayısıyla işverenler, her 2 işçiden 1'ini hiçbir gerekçe göstermeden, istedikleri zaman, kıdem tazminatlarını ödeyerek işten çıkarabilir. İşçi de işe iade davası açamaz! Dolayısıyla Türkiye'de yaklaşık 7,5 milyon işçinin tek güvencesi kıdem tazminatı. Fon sisteminde işte bu tek güvence de kalkacak. İş güvencesi kapsamında olan işçiler için de durum çok farklı değil. Çünkü işçi işe iade davasını kazansa bile, işveren 8 aylık ücret tutarını ödeyip işçiyi işbaşı yaptırmama hakkına sahip. Dolayısıyla kıdem tazminatı bu işçiler için de önemli bir güvence anlamına geliyor.

FON, GÜVENCEYİ NASIL YOK EDECEK?

Henüz kamuoyuna açıklanmış bir taslak yok. Ancak basında çıkan haberler ve önceki tasarlardan hareketle fon sistemi şöyle olacak:

■ Fon sisteminde her bir işçinin ayrı bi-

"15 yıl çalışma ve kıdem primi" koşulu en çok kadınları vuracak. Çünkü kadınların önemli bir kısmı, düzensiz ve aralıklarla çalışıyor. Evlilik, çocuk, işten çıkarma gibi nedenlerle bir süre çalışıp sonra ara veren sonra yeniden çalışmaya başlayan kadınlar için 15 yıl koşulu, kıdem tazminatı hakkı önünde büyük bir engel oluşturacak.

reysel hesabı olacak. İşveren her ay işçinin hesabına kıdem primi yatacak.

■ Kıdem primi, SGK'ya bildirilen o ayki ücret üzerinden ödenecek. Bugün kıdem tazminatına dâhil olan birçok hak, kıdem primine yansımayacak.

■ Primin bir kısmı, devlet tarafından ödenecek; böylece işverenlerin yükü hafifletilecek.

■ İşçi, işten çıkarıldığında ya da ayrıldığında kıdemini alamayacak. Bu durumda fona o güne kadar yatan primler duracak. İşçi yeniden işe girdiğinde yeni işveren fona prim yatırmaya devam edecek.

■ İşçinin fonda biriken tutara dokunabilmesi için en az 15 yıl geçmesi gerekecek. İşçinin kıdeminin tamamını alabilmesi için ise emekli olması gerekecek. 15 yılı doldurup fondaki tutarın bir kısmını alan işçinin, yeniden fondan para çekebilmesi için her seferinde en az 5 yıl daha çalışması gerekecek.

Sonuç olarak; fon sisteminde işveren işçiyi işten atarken cebinden tazminat ödemeyecek. Kıdem tazminatının işverene olan maliyeti düşecek. İşten atılmaya kolaylaşacak. İşten çıkarılan ya da ayrılan işçinin yeniden iş bulana kadar hayatını idame ettirmesinin de önemli güvencesi kıdem tazminatı. Ancak fon sistemiyle bu güvence de ortadan kalkacak.

KIDEM TAZMİNATI VE KADINLAR

Kadın işçiler, çalışma yaşamındaki en gü-

vensesiz kesimi oluşturuyor. Kadın işçilerin çoğunluğu küçük işyerlerinde çalışıyor ve kadın işçilerin çoğunun tek güvencesi kıdem tazminatı. İşten çıkarmalar söz konusu olduğunda ilk önce topun ağzında olanlar da kadın işçiler. Kıdem tazminatının iş güvencesi boyutunun ortadan kalkması ile birlikte en çok kadınlar, güvencesizliğe mahkûm edilmiş olacak.

Öte yandan "15 yıl çalışma ve kıdem primi" koşulu da en çok kadınları vuracak. Çünkü kadınların önemli bir kısmı, düzensiz ve aralıklarla çalışıyor. Evlilik, çocuk, işten çıkarma gibi nedenlerle bir süre çalışıp sonra ara veren sonra yeniden çalışmaya başlayan kadınlar için 15 yıl koşulu, kıdem tazminatı hakkı önünde büyük bir engel oluşturacak.

Kadın işsizliği, erkek işsizliğinin 1,5 katına ulaşmış durumda. Kadınlar, daha sık ve daha çok işsiz kalıyor. İşten çıkarılan işçinin 15 yıla takılıp kıdem tazminatını alamadığı koşullarda kıdem tazminatı "kara gün" dostu olmaktan çıkacak. Bu durumdan en olumsuz etkilenenler olanlar da, en sık ve en çok işsiz kalan kadınlar olacak!

Bugün kadın işçiler, işyerlerinde yaşadığı sorunlar karşısında "haklı fesih" yapıp, kidemini alıp ayrılma hakkına sahip. Dolayısıyla kıdem tazminatı, "ücretin ödenmemesi, hakların verilmemesi, taciz ve mobbing" gi-

bi sorunlar karşısında kadın işçilerin patronlara karşı kullanabileceği önemli bir koz. Ancak fon sisteminde kadın işçi, haklı fesih yapsa bile kıdem tazminatını alamayacağı için bu koz da ortadan kalkacak. Patronlar, daha da pervasız davranabilecek.

Türkiye'de kadın işçilerin ücretleri, erkek işçilerin ücretlerinden daha düşük. Aynı sektörde aynı işte çalışan, aynı eğitim düzeyine sahip olan kadın ve erkek işçilerin ücretleri arasında önemli farklar var. Ancak kıdem tazminatı, son, giydirilmiş ve brüt ücret üzerinden hesaplandığı için, ücreti düşük olan kadın işçilerin bile eline azımsanmayacak tutarlar geçebiliyor. Ancak fon sisteminde kıdem tazminatının miktarı da esaslı bir biçimde düşeceği için zaten ücretleri düşük olan kadın işçiler, çok daha fazla kayba uğrayacak.

Tam da bu nedenle kıdem tazminatı hakkını korumak için yürütülen mücadelede kadınların en ön safta yer alması gerekiyor.

SORUN VARSA, ÇÖZÜMÜ DE VAR!

Bu arada kıdem tazminatına ilişkin birçok sorun olduğu hepimizin bildiği bir gerçek. Amaç bu sorunları çözmek ise fon sistemi olmadan da çözüm mümkün. Dolayısıyla bir yandan kıdem tazminatı hakkımızı savunurken, bir yandan da taleplerimizi dile getirmenin tam sırası!

10 SORUDA KIDEM TAZMİNATI

1) Kıdem tazminatı nedir?

Kıdem tazminatı, iş sözleşmesi sona erdiğinde, işçiye çalıştığı süre (kıdem) ile orantılı olarak ödenen tazminattır.

2) Koşulları nelerdir?

İşçinin işyerinde en az 1 yıldır çalışıyor olması ve iş sözleşmesinin kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde sona ermiş olması gerekir.

3) Hangi durumlarda ödenir?

İşveren işçiyi işten çıkardığında (İş Yasası'nın 25/2 maddesi hariç) kıdem tazminatı öder. Belli durumlarda işten ayrılan işçi de kıdem tazminatına hak kazanır.

4) İşçi işten nasıl ayrılırsa kidemini alır?

a) Haklı fesih yaparak
b) Erkek işçi askere giderken
c) Kadın işçi evlendikten sonraki 1 yılda işten ayrılırsa
d) Emeklilik, malullük veya toptan ödemeye hak kazanıldığında,
e) 15 yıl, 3.600 gün doldurulduğunda (sigorta girişi 8 Eylül 1999 tarihinden önce olanlar için).

5) İşçi hayatını kaybederse ne olur?

İşçinin kıdem tazminatı mirasçılara ödenir.

6) Kıdem tazminatı nasıl hesaplanır?

Kıdem tazminatı her 1 yıllık kıdem için 30 günlük giydirilmiş brüt ücret tutarındadır. Son ücret esas alınır. Düzenli ödenen tüm parasal ve para ile ölçülmesi mümkün haklar (servis, yemek) dâhildir.

7) Kıdem tazminatından kesinti yapılır mı?

Hesaplanan kıdem tazminatından sadece binde 7,59 oranında damga verisi kesilir. Başka bir kesinti yapılmaz.

8) Kıdem tazminatı ödenmeyen işçi ne yapabilir?

İşçi dava açarak kıdem tazminatını alabilir. Geciken süreler için mevduata uygulanan en yüksek faiz (şu an yıllık yüzde 20) uygulanır.

9) Kıdem tazminatı tavanı nedir?

Kanun gereği, her 1 yıllık kıdem için ödenecek tazminat, devlet memurlarına ödenen azami emeklilik ikramiyesini geçemez. (2017 yılı ilk 6 ayı için 4.426.16 TL)

10) Sendikali olmak kıdem tazminatını nasıl etkiler?

Toplu iş sözleşmesi ile elde edilen tüm haklar, kıdem tazminatına da yansır. Ayrıca "1 yıl için 30 günlük ücreti" toplu iş sözleşmesi ile artırmak mümkündür.

FON SİSTEMİNDE KAYIPLAR

■ Kıdem tazminatı işçi-işveren arasındaki bir ilişki olmayacak. İş güvencesi boyutu yok olacak. İşverenler ceplerinden tazminat ödemeyeceği için daha kolay işçi atabilecek.

■ İşçinin haklarını vermeyen işverene karşı "haklı fesih yapıp, kidemini alma" kozu olmayacak.

■ Bugün 1 yıl olan hak kazanma koşulu 15 yıla yükselecek. İşçi işten atıldığında ya da ayrıldığında 15 yılı dolmamışsa tazminat alamayacak.

■ Kıdem tazminatı kara gün dostu olaktan çıkacak. İşçi 15 yılını doldursa bile emekliliğe kadar kıdemini tümünü alamayacak. 15 yılını doldurup kıdemini bir kısmını alan işçinin, yeniden hak kazanabilmesi için her

seferinde en az 5 yıl daha beklemesi gerekecek.

■ Evlenen kadın işçi, kidemini alıp ayrılamayacak.

■ Kıdem tazminatı son ücret üzerinden hesaplanmayacak. Birçok hak kıdem tazminatına yansımayacak.

■ Kıdem tazminatı enflasyon karşısında değer kaybedebilecek.

■ Sigortaya gerçekten daha düşük ücret bildiriliyorsa, tazminat daha da azalabilecek.

■ Fon doğru işletilmezse, kıdem pula dönebilecek.

■ İşçinin eline geçecek tutar çok ciddi miktarda düşecek.

FONSUZ ÇÖZÜM İÇİN 10 ÖNERİ

1) 1 yıl koşulu kaldırılmalı. Böylece 1 yıldan az kıdemli olan işçiler de kıdem tazminatı alabilsin.

2) İşçiye kıdem tazminatını ödemeyen işverene ağır ceza ve yaptırımlar getirilsin.

3) Kıdem tazminatı ödenmeyen işçiye, tazminatı devlet ödesin, işverenden geri tahsil etsin.

4) İcra ve iflas hallerinde kıdem dâhil tüm işçi alacakları birinci sıraya yükseltsin.

5) Tazminat şirketten tahsil edilemediğinde, şirket sahibi ve ortaklarından tahsil edilebilsin.

6) Kıdem tazminatı dâhil tüm işçi alacakları "Ücret Garanti Fonu" kapsamına alınsın.

7) Belli süre aynı işyerinde çalışan işçiye istifa halinde de kıdem tazminatı ödensin.

8) İşverenlerin tazminatsız çıkarma (25/2) hakkını kullanma koşulları ağırlaştırılsın.

9) Grev yasakları kaldırılmalı. Yasa dışı grev gerekçesiyle tazminatsız çıkış engellensin.

10) Sendikali örgütlenmenin önündeki engeller kaldırılmalı. Sendika, kıdem güvencesi olsun.

Tacize, tecavüze karşı bir imza da sen ver!

Funda Eylem SANCARBARLAZ
Bursa

Görüle'yi hatırlayacaksınız. Bir kadının işten çıkıp evine giderken takip edilmesini mesela. Sonra başka bir gün yine takip edilmesini... İstemediği birisi tarafından öpülmeye çalışıldığını... Zengin iş adamlarının kafeleri mesken tutup "Belki genç bir kız düşürürüm" hayallerini... Patronların "Victoria Secret gibi çalışanlar arıyorum" dediğini... Hatırlıyorsunuz elbette.

Tam biz bunları yeni konuşmuşken, bunları sizinle paylaşılı bir ay olmuşken bir taciz olayı ile daha karşı karşıya kaldı bir arkadaşımız. Olay apartta bir çığlık sesi duyarak sesin geldiği kata indiğimizde başladı. Bir kadın arkadaş korkudan konuşmıyor, titriyor ve ağlıyordu. "Biri beni öptü ve kaçtı" diyordu. Hemen polisi aradık. O sırada arkadaşı sakinleştirmeye çalıştık. Polis geldiğinde ise kadının ne halde olduğunu umursamadan birtakım sorular yöneltti. Karakola ifade vermeye gittiğimizde de aynı sorular devam etti. "Bu saatte dışarıda ne işin vardı?", "Senin yalan söylemediğini nereden bileceğiz, belki bizi kandırıyorsun?" gibi can sıkıcı sorular... Sürekli sorguya alınan arkadaşımız her polise tek tek olayı anlatmak zorunda kaldı ve anlatıkça ağladı. Anlattıkları karşısında polislerin inanmaması üzerine ve yaşadığı travma ile birlikte daha kötü olmuştu. Polisin "Siz çıkarsanız sokağa bizde kalem de kağıt da bitmez" cümlesi ile karşılaşan arkadaşımız polisin bu tepkisinden kaynaklı bu işin peşine düşmek istemediğini belirtti.

DUR DEMEK LAZIM!

Yaşadığımız taciz ve tecavüz olayları ne ilk ne sondu. Bunu biliyoruz. Yetkililerin ise bunun karşısına koydukları herhangi bir çözüm yoktu. Bunu da biliyorduk. Ama dur demek lazım! Asıl bilmemiz gereken ise buydu. Buradan hareketle bir imza kampanyası başlattık. "Tacize, tecavüze dur de, bir imza da sen ver" kampanyası. Bir hafta boyunca açtığımız stantta yaklaşık bin kişiye ulaştık. Ulaşmaya da devam ediyoruz. İmza verenlerden kimisi "Ne bu çektiğimiz, son bulsun artık" derken, kimisi imza metinlerinden alıp çevresinden imza toplama sorumluluğunu üstlendi.

Görüle'de her beş kadından üçü sözlü veya fiziksel tacize maruz kalıyor. Bu gerçek aslında beraberinde her kadının kampanyamızın öznesi olduğu sonucunu doğuruyor. Biz de standımızda bunu anlatıp her kadın arkadaşımızı yaşadığımız taciz ve tecavüze karşı birlikte mücadele etmeye davet ediyoruz. Topladığımız imzaları ise yine imza veren arkadaşlarımızla birlikte belediyeye götüreceğiz. Taciz ve tecavüz son bulana dek mücadelemize devam edeceğimizin vurgusunu yapıyoruz. Gerek ışıklandırmalar gerekse yetkililerin sorumluluklarını yerine getirene kadar buradayız, gitmiyoruz!

Korkusuz dolaşabileceğimiz sokaklar istiyoruz

Geçtiğimiz günlerde Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin (ODTÜ) yanındaki 100. Yıl Mahallesi'nde bir kadının zorla bir araca bindirilerek kaçırıldığını duyduk. ODTÜ Kadın Çalışmaları Atölyesi'nden bir arkadaşımızın şahit olduğu olayda zaman kaybetmeden emniyeti arayıp aracın renginden, plakasından, kaçırılan kadın ile kaçırılanların eşkallerinden ve olayın ayrıntılarından bahsettik. Emniyetten hemen ekip yolacaklarını söyleyip telefonu kapattılar.

Arkadaşlarımız, ODTÜ öğrencileri ve 100. Yıl halkının üyesi olduğu 100. Yıl Evleri grubuna da durumdan bahseden bir ileti attılar. Grup üyeleri birçok insan emniyeti aramaya ve durumu sosyal medyada yaymaya başladı.

Bir saatin ardından, emniyeti arayan arkadaşımızın isminin alınmadığını fark etmemiz ve zaman geçmesine karşın ekiplerin gelmemesi üzerine tekrar emniyeti aradık. Bu sefer aldığımız yanıt "Yakınlarından biri kayıp ya da kaçırıldı diye başvurmadığı sürece tanık ifadesiyle bir şey yapamayız, isminizi bırakın biri başvurursa sizi tekrar ararız" oldu.

Bunun üzerine Kadın Çalışmaları Atölyesi olarak hem kaçırılma olayından hem de emniyetin tutumundan bahseden bir açıklama yayınladık ve okulumuzdaki diğer kadın gruplarına ulaşmaya başladık. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının hattı 183'ü harekete geçmeleri için aradık ancak "Kendilerinin de emniyeti aramaktan başka bir şey yapamayacaklarını" öğrenmiş olduk. Olayın haberini yaparak sosyal medyada milletvekillerine, sanatçılara, kadın örgütlerine ulaşmaya çalışarak bir yandan da Çankaya Emniyet Müdürlüğü ile Ankara İl Emniyet Müdürlü-

ğünü aramaya devam ettik. Yüzlerce kişi saatler boyu hem gönderiyi yayarak hem de ulaşabileceği kişilere ve platformlara ulaşarak olayın duyulmasını sağladı.

SORUMLULARIN SORUMSUZLUĞU!

Kaçırılan arkadaşımızdan ancak ertesi gün haber alabilsek de durumunun iyi olduğunu öğrenmek hepimizin içini rahatlatmıştı. Ancak emniyetin "Yakınlarından biri başvursun" dediği kız kardeşimizi kocası kaçırmıştı! Polis, kadının ifadesini araçta, kocasının yanında almaya çalışmış; kadın şikayetçi olmayınca da dosya kapanmıştı...

Tüm bu süreçte gördüğümüz; kadınların yaşamlarını korumada, güvenliğini sağlamada ve yaşamlarını iyileştirmeye yönelik politikalar üretmede sorumluluğu olan emniyetin ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının nasıl etkisiz ve atıl kaldığı, buna karşılık kadınların el ele verecek neleri başarabileceği oldu. Öte yandan mahallemizin orta yerinde, gündüz vakti bir kadının kaçırılmasının bu kadar kolay gerçekleşebilmesi ve emniyetin buna bu kadar ilgisiz yaklaşmasının yarattığı tedirginlik ise "Kadınlar olarak mahallemizde nasıl daha güvenli yaşayabiliriz?" sorusunu gündeme getirdi.

Önümüzdeki günler, bu soruyu daha çok tartışıp daha çok kadınla bir araya geleceğimiz bir dönem olacak. Genç kadınlar olarak gerek okulumuzda, gerek mahallemizde korkusuz dolaşabileceğimiz sokaklar istiyoruz, günlük yoğunluğumuz içerisinde "Başımıza bir şey gelir mi?" kaygısıyla yaşamak istemiyoruz.

ODTÜ Kadın Çalışmaları Atölyesi

BU GÜNAH KİME YAZILACAK?

Adile DOĞAN
Esenyalı Kadın Dayanışma
Derneği Başkanı

Uzun süredir derneğimizde yürüttüğümüz çalışmada tanıştığımız bir çok kadının hikayesini sizle paylaştık. Bazen şiddet, bazen bir işçi kadının çalışma koşullarını, bazen istismarı, bazen mücadeleyi

anlattık. Bu defa 16 yıldır iktidarda olan hükümetin kadınların, emekçilerin hayatını nasıl etkilediğini örneklerle anlatmak istiyorum.

Çalışmalarımız sırasında dokunduğumuz hayatlarda gördük ki; düne göre daha fazla birbirimize ihtiyacımız var. Bir araya geldiğimizde bazen heyecan duyduğumuz umut dolu, bazen de bizi derinden yaralayan sohbetler oluyor. 18-20 yaşlarındaki genç kadın-

ların, eğitim hayatlarında, işyerlerinde ve aile içinde yaşadığı sorunlar yaşlarından büyük.

İlk olarak bir genç kadının sorunuyla başlamak istiyorum. Henüz lise son sınıfta, rengarenk pırıl pırıl bakması gereken gözleri hüznü... İnsan ilk baktığında "Bu yaşta ne olabilir ki" diye sormadan edemiyor. "Canım en fazla ergenlik döneminde klasik aile baskısı yüzündendir bunu hangimiz

yaşamadık ki" diyecekken o sana öyle şeyler anlatıyor ki yutkunamıyorsun.

NAFAKA ÖDEMEMEK İÇİN YETİM HANEYE

Daha çok küçükken annesi sürekli şiddete maruz kaldığı için babasından ayrılmış. "Boşanırken mahkeme hiç araştırmadan babamın ve dedemin be-yanıyla bizi yok saymış" diyor. Karde-şiyle beraber bir süre yetimhanede kalmış. Annesi uzun çabalar sonucu kızlarını almış ama sorunlar bitmemiş. "Annemiz gece çalışıyordu, hasta bakı-cı olarak çalıştığını sanıyorduk. Aslında başka türlü bir işte çalışıyormuş. Annem eli öpülesi bir kadın. Herkes bize kötü davranırken o çekip kurtardı. Babamı tanımıyorum bile. Nafaka öde-memek için bizi reddetti" diyor.

Bir çok yere yardım için başvurmuşlar. Sosyal hizmetlerden yardım talep ettiklerinde anneye kızarak "Daha gençsin, git çalış" denmiş. İkti-darın kadın hakları diye bas bas bağır-dığı dönemin mağduru genç bir kadın.

POLİSE DEĞİL İMAMA GÖTÜRDÜLER

Başka bir genç kadın, AKP iktidar olduğunda henüz 6 yaşındaymış. O da yaşadıklarını şöyle anlatıyor: "15 yaşında evlendim. Yaştlarım hep o yaşta ev-lenince ben de okulu bıraktım. Zaten başımdan kötü bir olay geçmişti. Bir yakınım tarafından küçükken istismara uğramıştım. Beni önce doktora, sonra imama götürdüler. O zaman anlamamıştım neden polise değil imama git-tiğimizi. Sonra öğrendim ki, bu işin günahının kime yazılacağını sormak içinmiş. İmam, günahın anneme yazıl-dığını, bu yaşta kızını neden kapatma-dığını sormuştu. Hâl böyle olunca beni istismar eden haklıydı yani!" Bir ür-pertiyle "Allah'ım beni affet, o imam-dan nefret ettim, tiksindim" diyor.

Erken yaşta evlilik büyük sorunları beraberinde getirmiş. Dayak, hakaret ve iki çocukla nereye gideceğini bile-memek. "Boşanmak istedim, karşıma bir sürü sorun çıktı. Karakola gittim 'çare yok savcılığa git' diyorlar. Savcılığta beni ikna ediyorlar, 'Daha genç-sin düzelir' diyorlar. Ailem 'erkektir' diyor. Ne yapacağımı bilemiyorum herhalde ölünce kurtulurum. Yaşadıklarımın tek sorumlusu kesinlikle benim de oy verdiğim hükümet. Benim yaşadıklarımı etrafımdaki birçok kadın yaşıyor. Kadına değer yok, hak yok, ya-sa yok.

Bazen sokağa çıkan, hak arayan kadınları görünce içim bir tuhaf oluyor bir yanım 'neden böyle biri olmadım' diyor, diğer yanım sus içinde kalsın duymasınlar."

Hangi kadın kendini aldatan adama tanıklık yapar ki!

Nurten ÖZDEMİR

Güzel bir mayıs sa-bahı ve ben yine uykumdan içimde sebebi belirsiz bir endişeyle uyanıyorum, anneliğin verdiği önsezi mi yoksa gelecek endişesi mi hâlâ çözemediğim bir duygu bu.

Nisanın ilk haftasındaki bir hayli sıkıntılı geçen duruşmadan sonra 20 Nisan'daki davayı da atlattık. İki duruşma da temmuza ertelendi. Belirsizlik dolu bir süreçte beklemedeyiz yine 'Bakalım, hayırlısı' diyerek.

Güzelim Türkiye'mde 'KADININ ADI YOK.' Buna bir kez daha emin oldum artık. 20 Nisan'daki duruşmaya karşı taraf yine kalabalık bir grupla gelmişti. Sanki suçlu olan onlar değil bizmiş gibi 6-7 kişiydiler, bir de Kader Aydemir. Ben bu kadını hep şaşkınlıkla izliyorum. Neden dersiniz; kocası bir tecavüz suç-lusu. Kendisini defalarca aldatan bir adamı cansiperane savunması olağanüstü ters geliyor bana ama o ısrarla tanıklık yapmaya geliyor. 'Yahu kadınlık onuru, gururu da mı yok bunun' diye düşündüm hep. Ama son duruşma-da onun duruşu vicdanımı ta derinden yaraladı dersem abartı olmaz sanırım.

BU DAVANIN MAĞDURU SADECE KIZIM VE TORUNUM DEĞİL

O gün bir dünya konuşup onu incitebilecek kelimelerimin karşısında bile sus pus duruşu gitmiyor aklımdan. Bir

an için yüzüne baktığımda kalbim o kadar sızladı ki bunu yaşamayan anlayamaz. Hâlâ aklımdan çıkmıyor. Halbuki bu davanın tek mağduru kızım ve torunum değil, bu davanın bir mağduru daha var o da bu kadın. Hangi kadın gururunu ayaklar altına alır da kendini aldatan bir adamın peşinden onu haklı çıkarmak için tanıklık yapar ki. Benim ki-

zım mağdur evet, ama şu var ki her zaman yanında bir annesi var onu koruyup kollayan, maddi, manevi yanında duran ailesi, kan bağı olmasa da can bağı olan dostları var. Ama onun kimsesi yok. Kendimi onun yerine koymaya çalıştım. Kendini aldatan hatta arkasından ona "Gerizekahlı, manyak bir karım var" diyen bir adamla değil aynı yatağı aynı evi paylaşmayı, aynı havayı solumayı bile istemez hiçbir kadın. Çünkü onuru kırılmış, gururu incinmiştir. Ama kadının elinden tutacak ona arka çıkacak kimsesi yok ki. Çünkü ona gelin olup çıkarırken "Bu kapıdan ancak kefenle girersin" denmişti. Ve içimdeki onca kızgınlık ve kine rağmen yüreğime bir acı çöktü. "Ya ben ne yapıyorum" dedim kendi kendime. Ayrı saflarda da olsak ikimizde kadınız. Aman Allah'ım bu nasıl bir kara yazgıdır! O günden bu yana kendi kızımın birlikte kaderin kara yazgısına da ağlayıp üzülmekeyim.

Halbuki hayat ne kadar güzeldi. Ama bu devran böyle gitmemeli. Kadınların her şeyin üstesinden gelebileceğine inanan biri olarak söylüyorum; bu kötü düzenin çarklarını el ele vererek kırabiliriz. Bu dünyayı cennete çevirebilme gücü olan kadınlardır. Bunun bir gün gerçekleşeceğinin bilincinde bir kadın ve bir anne olarak artık 'KADININ ADI VAR' diyebilmeliyiz. EKMEK de GÜL de bizim hakkımız ve bu hakkımızın sonuna kadar peşindeyiz.

Görüntü ve gerçek: Evlilik programları

Canan COŞKUN

Medya, bunlar arasında da özellikle televizyon, bugün modern toplumlarda kültürün önemli bir alanını işgal altında tutmakta. Bu nedenle Bourdieu, *Televizyon Üzerine* başlıklı küçük kitapçığında, modern toplumdaki medya organlarının ve başta televizyonun, dayattıkları çifte standardı bizzat akladığını, böylece de bir yandan kendilerine kötülüklerle, çetelerle, yolsuzluklarla savaşan bir kahraman görüntüsü vermekte, ama öte yandan da kötülükleri, çeteleri, yolsuzlukları yaratan düzenin işlevinde ve onun içinde var olmaktadır. Bu, demokrasinin totalitarizm haline gelmesinin bir katalizörü olduğu ölçüde, insanı insan yapan değerlerin korunması ve insanın özgürleşmesinin medyanın şartlandırılmalarına başkaldırabilmekle mümkün olduğunu gösterir.

Peki televizyon, çetelerle savaşır görünüp aslında var olan çeteci düzenin sürdürülmesini nasıl sağlamaktadır? Daha genel olarak, örneğin modern değerleri sunma ve temsil etme adı altında geleneksel olanı, demokrasiyi yaygınlaştırma görüntüsü altında totaliter olanı vb. nasıl temsil etmektedir? Bu sorulara yanıt bulmak pek de zor değildir, zira envai çeşit film, dizi, tartışma, haber programlarında bunun örneklerini görmek olanaklıdır. Bu yazıda bizim asıl ilgilimiz evlilik programları olacaktır.

REYTING İÇİN HER ŞEY MÜBAH!

Namus cinayetlerinde sıkça rastlanan durumlardan birkaçı, aşkı yüzünden ailesine direnen bir kızın, yine ailesinin kararıyla kendi babası ya da kardeşleri tarafından öldürülmesi, ya da kocasından ayrılmak isteyen bir kadının, kendisini aldatığı, olmadı başkasına yar etmeyeceği gerekçesiyle bizzat kocası tarafından öldürülmesidir. Dikkat edilirse burada ortaya çıkan gerekçeler, aile kurumunun "kuralları", daha doğru bir deyimle, aile üyelerinin, yani

gerek anne ve babanın birbirini, gerekse çocuklarını denetleme ve yönlendirme konusunda gösterdikleri çabadan kaynaklanır. Burada meselenin daha önemli tarafı, evlilik programlarının gerek içeriğiyle gerekse katılımcılarının tavırlarıyla namus cinayetlerine ilişkin aynı mantığı tekrar tekrar yeniden üretmesinden başka bir şey değildir. Yani basitçe Bourdieu'nun dediği olur: Geleneksel evlilik ilişkisinin yerine geçirilmiş ya da ona

karşı gibi görünen bir flört/aşk ilişkisinin kahramanlığını yaparak bunu televizyondan canlı canlı izletirlerken, asıl olarak beslendikleri o geleneksel aile rejimlerini ve dolayısıyla da namus cinayetlerini yeniden üretirler.

Belki de bu programların çok fazla izlenmesinin altında yatan neden de budur: Halihazırda geleneksel evlilik ve aile ilişkilerinden kopamamış olan bir toplumda kendisine, kendi girdiği ilişkilerden tamamen farklı ve "modern" olduğu söylenen bir aşk ilişkisini sunan bir program elbette reytingleri toplayacaktır. Bu programların, hatta televizyonun beslediği temel tam da budur, yani reytingleri toplamak için her şey muhtemeldir.

CİNAYETLERİ MEŞRULAŞTIRIYOR

Bu duruma evlilik programlarından bir kaç örnek vermek mümkün. Genel olarak değerlendirildiğinde bu türden programlarda özellikle de katılımcılar tarafından erkek rolleri şu cümlelerle ifade edilir: Adam dediğin net olur, erkek güçlü olmalı, erkek kadını mutlu etmeli, erkek çalışır ve birikim yapar. Kadına düşen ise neredeyse bunla-

rın tersidir: Kadın kırılıgandır, namusludur, kadın erkeğe uymalıdır, erkeğin istediği gibi giyinmelidir, kadın isterse başarır. Dolayısıyla namus cinayetlerini meşrulaştıran neredeyse her şey vardır: Kadının giyeceği kıyafete yasaklar konur; kadının erkeğin yanında konuşamayacağı, çocuk yapıp evde oturması gerektiği dile getirilir; evlilik öncesi erkeğin yaşadığı her şey mubah kadının yaşadıkları yüz karasıdır.

Bir evlilik programında bir erkek adayın, kadın adaylardan birinin evlenmeden önce kendisiyle ilişkiye girdiğini belirtmesiyle program sunucusunun tepkisi meseleyi anlamamızı kolaylaştırır: "Ben kızıyorum da, sonra bana diyorlar ki bu kadın niye bağırıyor. Bak, gördünüz mü? Bu komuyu kapatın. Bir kere daha nikahtan önce bir görüşürsünüz, kadınlara sesleniyorum, adımız böyle çıkar. Erkekler bir şey olmaz, erkek erkek yapar. Kadınlara söylüyorum. Kafamıza göre çıkarırsınız, dışarıya çıkarırsınız... Yapın yapmayın, doğru olun olmayın, adam burada sinirlendiği zaman kendini aklamak için bir şey derse üstünüze yapışır kardeşim..."

Sonuç olarak düşünülenin tam tersi biçimde bu programların ailede kadının ve erkeğin rollerini tanımlayarak geleneksel aile ilişkilerini besleyip büyüttüğü söylenebilir. Bu anlamda medya, insanlar adına ve insanlara sormadan klişe düşünceleri ve buyrukları bir geçmiş, bir bugün ve bir gelecek yaratmaya yeltenmekte, bunu yaparken de geleneksel olanı yeniden üretmektedir.

Elbette ki bu, var olan iktidar için de bulunmaz nimettir. Bu çerçevede, AKP iktidarının bu programları kaldıracağını belirtmesi hiç de gerçeğe uymayacağı gibi, bunu beklemek yerine topluma dayatılanları reddetmek daha doğru bir tavır olacaktır.

Sonuç olarak düşünülenin tam tersi bir biçimde bu programların ailede kadının ve erkeğin rollerini tanımlayarak geleneksel aile ilişkilerini besleyip büyüttüğü söylenebilir.

Ataerkil toplumun oluşturduğu farkındaliksız şiddet

Yağmur ŞEN
Maltepe/İstanbul

Kadın ve erkek eşitsizliğini sorgulamaya başlamam ilkökula başladığım dönemlere denk geliyordu. Küçük bir muhitte oturuyor ve tüm komşularımızı tanıyorduk. Kendi kendime yaptığım sorgulamaların en çok hatırımda kalan soru işaretleri şunlardı:

Birincisi mahallede meslek sahibi bir tane bile kadın yoktu, günlerini saçma tasavvurlardan konuşarak geçiriyor, kızlarının kocalarının ne kadar çalışkan, oğullarının ise çok becerikli olduklarından bahsediyorlardı. Oğlanlar bu kadar zirvedeyken gelinlerin yerden yere vuruluşu kız çocuklarının hanım hanım-cık ve sessiz olup erkeklerin masaya yumruk vurma gibi konular gündemin ilk sıralarında yerini alıyordu. Akşam beşten sonra dedikodu meclisleri dağılır ve hepsi eşleri ve çocuklarına yemek hazırlamak için hanelerine geçerdi. Bir gün oğlunu hararetle öven Adile teyzeye kızı Kamile'nin nasıl olduğunu sordum surati ekşidi "Napsın evlenemedi gitti işte, kaldı başımıza, evlilik, koca bunlar mühim şeyler evladım..." Bu cevap karşısında düşüncelerim öyle karıştı ki bir kadının görevinin evlenip çocuk sahibi olup ömrünün sonuna kadar perdelerin daha çok nasıl parlayacağı ya da halı lekesinin nasıl çıkacağı gibi şeylere kafa patlaması olduğunu düşünmüştüm. En nihayetinde yedi yaşındaydım ve kitaptan daha değerli bir şey yoktu benim için, bilmiyordum.

Eve geldiğimde ilk işim anneanneme evlilik yapmamanın kötü bir şey olup olmadığını sormak oldu. Sevgili anneannem her ne kadar bana 'sen okulunu oku, o iş sonra gerek' dese de o da 'oğlan' bir kadındı. Bazen erkek çocuklarına düşkünlüğü beni öyle kırıyordu ki bu erkeklerde olup bende olmayan ne var acaba diye serserim tavuk dolanıyordum ortalarda.

34 ERKEĞE KARŞI TEK BAŞINA

Derken o küçük muhitten taşınıp İstanbul'a geldik. Ufak yaşlardan beri asker olma gibi bir merakım vardı, annem ve babam ise hemşire olmamdan yanaydı. Kime asker olmak istediğimi söylesem ya da erkeklere askerlik var niye kadınlara yok desem cümbüş başlıyordu; Ya kızım sen askerliği kolay mı sandın, bir git iki gün dayanamazsın... Ya Yağmur evladım erkek işi bunlar napıcaksın askeriyeyi, kadın kısmı kibar olur hanım hanımcık olur...

Okuldaki hocamdan bakkaldaki yaşlı amcaya kadar tartıştığımı ve şunu kendime sürekli hatırlattığımı anımsıyorum; "Erkeklerden daha iyi olduğumu, onların yaptığı her işin on katını yapabileceğimi bu insanlara kanıtlamalıyım."

Hemşirelik baskılarına rağmen denizcilik lisesine girdim. Çok çalışıyordum ve sürekli talimlerimiz oluyordu. Özellikle yüzme konusunda kendimi sürekli yetersiz buluyordum. Ayda yirmi beş kitap bitirme -ki bu günde yüz yetmiş sayfaya tekabül ediyor- haftada yedi konu araştırma, tüm derslerden iyi not alma, editörlüğünü yaptığım okul dergisi için öğrencileri teşvik etme, tiyatro kursu için piyes yazma ve rol çalışmalarını,

okulumuzda hiyerarşi olduğundan alt sınıftaki öğrencilere ders anlatmak ve onları motive etmek durumundaydım. Mutlaka haftada iki film, dört belgesel izlemeli, kütüphane ve seminerlerden geri kalmamalıydım. Aynı zamanda okulun sunucusu ve onur kurulu başkanı olduğumdan yerine getirmem gereken toplantılar ve ilgilenmem gereken disiplin olayları vardı. Zaman hiçbir zaman yetmiyordu...

Üniformamla ordan oraya koştururken rakip olarak gördüğüm erkeklerin ise parmakları dahi kıpırdamıyordu. Her günü ayrı planlar ve günlük koyduğum hedefleri sürekli aşmaya çalışırdım. Aşamadığım zamanlarda ise kendime küser, bundan sonra nefes almak yok, sana müstahak bunlar derdim. Halbuki zaten nefes alamıyordum.

Bir süre sonra kendime düşman olmaya başladığımı fark eden sevgili hocalarım toplanıp benimle ciddi bir konuşma yaptılar. Otuz dört erkek bir kız olan sınıfta, erkeklere rağmen çok iyi işler çıkardığımı, artık durmam ve yaşıtılarım gibi çıkıp biraz eğlenmem gerektiğini, yoksa işlerin daha zor olacağını söylediler.

Her seferinde beni ne kadar sevdiklerini dile getiren canım öğretmenlerim "erkeklere rağmen iyi olduğumu" söylüyordu. Yani ben bir kızdım en nihayetinde ve erkekler zaten benden daha iyi oldukları için onların gözünde böyle bir başarı takdire şayandı!

Erkeklere göre tüm bunlar birer göz boyamadan ibaret olmakla birlikte, dünyayı sanki sen kurtaracaksın söylemleri diziliyordu birbiri ardına...

Ve şunu fark ettim; Biz kızlar azimli olmalıyız ama fazla değil, başarılı olmalıyız fakat çok değil, yoksa bu erkeği tehdit ve rahatsız eder!

Üniformamla ordan oraya koştururken rakip olarak gördüğüm erkeklerin parmakları dahi kıpırdamıyordu. Her günü ayrı planlar ve günlük koyduğum hedefleri sürekli aşmaya çalışırdım. Aşamadığım zamanlarda ise kendime küser, bundan sonra nefes almak yok sana derdim. Halbuki zaten nefes alamıyordum.

NEDEN BUNCA YÜK VAR OMUZLARIMDA?

Kendi ellerimizle oluşturduğumuz toplum koca bir labirent ve bu labirentin çıkış yolu erkeklere yeşil oklarla gösterilirken kadınların üzerine çıkmazlar örüyor. Avukat, feminist, aktivist yazar Feyza Altun'un söylediği gibi erkeklik bu kadar yüceltilirken kadınlığın yerden yere vurulmasıdır asıl sorun.

Erkek egemen toplumda yaşayan bir kadın; Eğer araç kullanıyorsa sıkıştırılmaya, eve kadar takip edilmeye, ardı arkası kesilmez korna sesleriyle taciz edilmeye üstüne üstlük kadından şoför olmaz yaftalamalarına hazırlıklı olması beklenir.

Bir taciz veya tecavüze uğradığınızda nasılsın, bir şeyin var mı, nasıl oldu, kimdi gibi sorulardan önce o saatte orada ne işin vardı, ne giymiştin gibi ahlak yoksunu sorularla karşılaşsınız.

Gerek otobüste, metrobüste, minibüste erkeğin sana yer açtığı kadar barınırsın.

Dedikodular, küfürler, mahalle baskıları, edep dersleri yeri geldiğinde özdeyiş ve deyimlerde hep senin üzerinden işlenecek birer konudur adeta.

Kendi karar mekanizman, muhakeme yeteneğin yokmuş gibi bir erkeğin senin hayatınla ilgili karar vermesi oldukça olağanmış gibi karşılanır.

Velhasıl Agnes Dewenis'in dediği gibi: "Neden, kadını söyle bana Bunca yük var omuzlarımızda Tanrı, anayasa ve Birleşmiş Milletler Söylerken bana hep birlikte Tamamen eşit olduğumuzu?"

Türkiye tipi kumalık

Tuba DEMİRCİ YILMAZ
Istanbul Kemerburgaz Üniversitesi
Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Geçtiğimiz hafta kumalık ve taşıyıcı annelik konusunda yapılan bir benzetmeyle, benzetmenin sahibi hukukçu akademisyenin maruz kaldığı sosyal medya linç çok tartışıldı.

Tartışma, üremeye yardımcı teknolojiler ve hukuk konusundaki bir etkinliği izleyen röportajda, ülkemizde yasak olan taşıyıcı anneliğin, "kumalık" biçiminde gerçekleştiğinin, kumalığın "Türk tipi taşıyıcı annelik" olduğunun söylenmesiyle başladı. Açıklamanın taşıyıcı annelik konusunda düzenleme ihtiyacı olduğunu vurgulayan kısmı, kumalık konusunun yasayla düzenlenmesi isteniyor gibi lanse edildi. Medeni hukuk uzmanı ve tanıdığım kadın bir akademisyenin böyle bir talebinin olamayacağını biliyorum. Ancak kumalığın meşruiyetini yitirmiş ama süregiden sosyal bir olgu yerine taşıyıcı anneliğe indirgenip dar hukuki çerçeveden üreme stratejisi olarak tartışılma hali, basının sıklıkla ele aldığı bir başka kumalık, toplumsal önyargıların zirvesi "Suriyeli kumalar" konusunda bir değerlendirmeye de imkân verdi.

Çokeşliliğin sadece İslam coğrafyasına, Türkiye'ye, burada ise Güneydoğu'ya, Kürtlere-Araplara özgü olmadığını belirtmeliyiz. Türkiye'de çokeşlilik çokkadınlı şekilde gerçekleşir; kaynağını da çokkadınlı evlilikleri dört kadınla sınırlayan kutsal kitaptan alır. Çokkadınlı bir erkeğin eşlerine eşit davranamayacağı düşünülendiğinden, İslam çokkadınlılığı emretmemiş, ancak bazı şartlarda izin vermiştir. İslam'ın ilk dönemlerinde savaşların erkek himayesinden yoksun çok sayıda kadın yarattığı fikri, çokkadınlılığın arka planıdır. İslam hukuku yaklaşımları ve yerel uygulamalar eş sayısı konusunda farklılaşsa da, İslam çokkadınlılığı, genelde iki eşlilik biçiminde gerçekleşmiştir. Bunda İslam'ın

her eşe farklı ev açma telkiniyle, çokkadınla evlenmenin ağır maddi-manevi yükümlülüklerinin etkisi açıktır. İki eşlilik Osmanlı'daki çokkadınlı evliliklerle, yasalara rağmen günümüzde gerçekleşen çokkadınlı evliliklerin de yaygın şeklidir.

Çokeşlilik konusundaki nihai düzenleme 1926'da çıkarılan Medeni Kanunla yapılmıştır. Çokkadınlık yasaklanarak, miras hakkı resmi nikâhli tek eşe verilmiş, dini nikâh ancak resmi nikâh sonrasında gerçekleştirilebilir hale getirilmiş, aksi durumlar ceza kapsamına alınmıştır. Ancak bunlar çokkadınlı evlilikleri sona erdirmemiştir; yasaklar geleneklerin güçlü olduğu yerlerde etki sağlayamamıştır. "Çeşitli" sebeplerden çokkadınlı evlilikler sürmüştür. 2011'de TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun hazırladığı bir rapor, ülkemizde 187 bin dolayında çokkadınlı evlilik tespit etmiştir. Ancak gerçekçi bir başka tahmin Türkiye'de 400 bin dolayında çokkadınlı evlilik olduğunu ifade eder.

ÇOKKADINLI EVLİLİKLERİN SEBEPLERİ

Cezai yaptırımlara rağmen ekonomik, siyasi ve dinsel nedenler başta olmak üzere, nüfus artışı ve erkek çocuk sahibi olma arzusu, tarımın emek yoğun olduğu düzlemlerde güvencesizliği ailedeki çalışan sayısını artırarak çözme inancı, toplumsal nüfuz-iktidarı sürdürmek, siyasi ve cinsel iktidar arzuları çokkadınlı evliliklerin sebepleridir. Türkiye'deki çokkadınlı evlilik oranı yüzde 3-4 oranında seyretmekte, bu sınırdışı evliliklerinin yaygın olduğu, etnik-kültürel yapının ulus devlet sınırlarıyla değiştiği Güneydoğu Anadolu bölgesinde yüzde 8-9'u bulmaktadır.

Kumalık çocuksuzluk yüzünden değil, ataerkil bir arzu olan erkek çocuk arayışından kaynaklanır. En yaygın nedense, aile kararıyla yapılan görücü usulü evliliklerdir. Yakınlar/akrabalarla görücü usulü ayarlanmış evlilikler, boşanmanın "imkânsızlaştırıldığı" namus ve

utanca dayalı toplumsal düzende, erkekleri "gönlüne göre" ikinci eş arayışını cesaretlendirir. Üst gelir-statü grubundan erkekler, örneğin ağalar, şıhlar, şeyhler, seydalar ve dedeler, çok kadınla evlenerek güçlerini pekiştirir, yaşadıkları siyasi-ekonomik sorunları "yeni akrabalarla" "çözerler."

Namus/utanç düzeninin belirlediği, ülke ve bölgemize özgü evlilik türleri de çokkadınlı evlilikleri tetikler. Genç bir kadının kendini isteyen kim olursa olsun, ikinci veya üçüncü eş olarak, dedikoduları engellemek için evlenmesi yaygındır, çünkü ilk kısmeti geri çevirmenin evlenemeye yol açacağına inanılır. Kaçarak/kaçırarak evlenmeler de çokkadınlı evliliklere yol açar.

Ölen eşin erkek kardeşi ile evlenme, bakım-destek ihtiyacındaki kadın ve çocukları ailede tuttuğu, yabancılarla evlenmeyi engellediğinden kumalığa, kadın değiş tokuşu anlamına gelen berdelse evlenme çağındaki maddi kaynaklardan yoksun erkeklerin kızkardeşlerini kuma verecek evlenmelerine yol açar.

Kan davalarının da kumalıkla çözüldüğü, düşman aileye kuma gitmekle "kan bedelinin" karşılandığı görülür. Nüfusun azaldığı çeşitli etnik-dinsel gruplar "yok olma" ve "diğerleriyle karışma" kaygısını gidermek için kadınların ikinci/üçüncü eş olarak nüfus artışı için evlendirilmesi yaygındır.

Çocuk yaşta genç kadınların evlendirilmeleri de çokkadınlılığı yaygınlaştırır; yasal evlilik yaşına erişmemiş kızları kuma olarak "kayıt dışı" evlendirmek, çocuk evliliklerine ve evlilik yaşına dair yasal engelleri aşmak demektir. Genç kadınlar böylelikle hane idaresini ilk eşin himayesinde öğrenir, erken yaşta başlayan doğurganlığıysa hane nüfus artışını garantiler. Erkekler arası gelir uçurumunun yaygın olduğu çevrelerde başlık uygulaması yaygındır, aileler kızlarının ikinci eş olmasını önemsemekten başlık için, varlıklı ailelere kuma olarak evlendirirler. Engelli genç kadınların başlıklarının düşüklüğü nedeniyle kuma olarak tercih edildiğini biliyoruz. ▶▶▶

Yönetmenliğini Umut Dağ'ın yaptığı 'Kuma' filminden bir sahne

Çokeşliliğin sadece İslam coğrafyasına, Türkiye'ye, burada ise Güneydoğu'ya, Kürtlere-Araplara özgü olmadığını belirtmeliyiz. Türkiye'de çokeşlilik çokkadınlı şekilde gerçekleşir; kaynağını da çokkadınlı evlilikleri dört kadınla sınırlayan kutsal kitaptan alır.

►►► 1960'lerden günümüze, ücretli emeğin uluslararası hareketliliği beraberinde çift evlilikleri getirmiş, memleketeye dönüş yasal sorunlara, bu da ilk eşin resmi nikâhından feragatiyle nikâhsız ikinci eş haline gelmesine sebep olmuştur. Aralarında toplumsal gelişmişlik açısından farklılık, ancak kültürel, etnik ve dini açıdan benzerlik olan ülkelerle sınır komşuları arasında çokkadınli evlilikler yaygındır.

Varlıklı, sınırsız ticaretle uğraşan erkeklerin, sınırın karşısında, çokkadınli evliliklerin yasaklanmadığı ülkelerde ikinci/üçüncü eşler için yeni evler kurduklarını, sınır komşusu olmasa da kadınların din/dil benzerliği sayesinde, ülkelerinde maruz kaldıkları ekonomik-toplumsal baskılardan kurtulmak için burada ikinci/üçüncü eşler olduklarına da şahidiz. Suriye mülteci göçünün çokkadınli evlilikler açısından yarattığı "yeni" durumdan önce, son yıllarda Fas başta olmak üzere Kuzey Afrika ülkeleri ve eski Sovyetlerden kadınlarla yapılan çokkadınli sınır ötesi evliliklerin, kadınlar gönüllü olsalar dahi ciddi bireysel-toplumsal travmalar, emek sömürsü ve cinsel kölelik yarattığını belirtmeliyiz.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ürünü erkek egemen anlayışın, erkeklerin bakım ve cinsel ihtiyaçlarının, ekonomik buhran-göç-savaş şartlarında namusa "halel" getirmeme ve erkek soy silsilesi saplantısının çok eşli evlilikleri körüklediği açıktır. Kentli "yeni" zenginler arasındaki bir kısım "azgın tekenin" de, çokkadınli bir tür gösterişe çevirdiği, kadınları da ortanca veya büyük hanım olarak payelendirdiği de malumdur. Bu nedenle kumalığa "Türk tipi taşıyıcı annelik" demek, hem ticari sözleşme statüsündeki taşıyıcı anneliği, hem de türlü sorun yaratan çokkadınli evlilikleri toplumsal, ekonomik-siyasi ve psiko-seksüel bağlamından kopartmak olur. Üreme sorunları gibi iki cinsi de ilgilendiren bir mevzuu kadınlara mal etmek, çekeşliliği yasağa karşı meşruiyet zeminine yaklaştıranlara gerekçe sunmak, çokkadınli evliliklerdeki kadınların yaşadıklarıyla mücadele zeminini ve haklarını yok saymak, onları kuluçka sistemlerine indirgeme riski yaratır. Kumanın "soy-bağını bozması" da 2002 yılındaki medeni kanun değişikliği ikincil birlikteliklerden doğan çocuklara resmi evlilikten doğanlarla aynı hakları verdiğinden, geçerli değildir. Velhasıl çokkadınli evlilikler salt kadın kısırlığı nedeniyle "taşıyıcı annelik" için yapılmıyor. Erkekler yasağa rağmen çocuksuzluktan çok erkek çocuk, nüfusu artırmak, itibar/güç gösterisinde bulunmak, namus ve utanmanın başat olduğu toplumlarda çeşitli etnik, siyasi ve toplumsal kaygılar, en önemlisi de "sonsuz" bakım ihtiyaçları ve cinsel arzuları için çokkadınli evlilik yapıyorlar.

Taşıyıcı anneliği bilmek şöyle dursun, konunun yasallaşmasıyla bu işi üstlenecek kadınlardan fırsatını bulduğunda iktisadi-cinsel sömürü için istifade edecek binlerce erkek olduğu da ortadadır.

1990'lardan beri artan çokkadınli evliliklere Mayıs 2015'de Anayasa Mahkemesinin dini nikâh için gerekli resmi nikâh şartını kaldırmasıyla yaptığı katkı da düşünüldüğünde, kumalık gibi geleneksel bir uygulamayı, üremeyi aile-evlilik tekelinden çıkarabilecek bir yonteme benzetmek anlamsızdır.

SURİYELİ KUMALAR

"SURİYELİ kumalar" yeni bir mevzu değildir. Suriyeli kadınlarla çoklu evlilikler, Suriye sınırının çekildiği tarihten itibaren yaygın olarak uygulanmakta. Aşiret/kabile gibi sosyal birlikleri dağıtan çağdaş sınırlara rağmen iki taraftan bireyler, siyasi-ekonomik dinamiklerin şekillendirdiği talebe göre evlenmeye devam etmişlerdir. Bu evliliklerin bir bölümü Suriye devletinin çokkadınliği resmen uygulaması ve bu konuda iki taraftaki yaygın kültürel kabul nedeniyle sürmüştür. Özellikle 1980'den sonra Türkiye tarafında görel olarak yükselen ekonomik refah, akrabalık ilişkileri ve Suriyeli kadınlar için istenen başlık/evlilik masraflarının buraya kıyasla düşük olması, onları Türkiye'de evlenmeye, ikinci/üçüncü kadın olmaya sürüklemiştir. Savaştan çok öncesinde, özellikle Mardin ve Urfa'nın sınıra yakın kısımlarında erkeklerin ikinci/üçüncü eş olarak Suriye vatandaşı kadınları tercih etmesi yaygındır.

Suriyelilerin ülkemize göçü zorunlu, aslında bir kadın çocuk göçüdür. Ailenin erkeklerini savaşta veya üçüncü ülkelere mülteci olarak kaybeden kadınlar, Suriyeli nüfusun ağırlıklı kısmıdır ve bu durum onları Türkiye'de zaten artış eğiliminde olan çokkadınli evliliklerin hedefi haline getirmiştir. "Suriyeli kumalar" açısından dinin-geleneklerin etkisi de büyüktür; çokkadınli evliliklerin yasal, her eşin aynı haklara sahip olduğu Suriye de bir namus/utanç toplumdur. Evlilik burada olduğu gibi Suriye'de de hem sosyal statü, hem de ekonomik-sosyal

Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda bu birlikteliklere giren kadınlar ve çocukları, resmi eşler ve çocukları, bu grupların yaşadığı cinsel istismar da dâhil aile içi şiddetin pek çok biçimiyle, katmanlı toplumsal sorunlarla uğraşması kaçınılmaz.

güvence sistemidir. Savaş nedeniyle buralara sürüklenen, ailedeki eril kontrolün dışına çıkarak, fuhuş ve emek sömürsü gibi başka eril tehlikelerin hedefi haline gelen, Suriye'nin küçük kentleriyle kırsal bölgelerinden gelen kadınlar, Türkiye'de erkeklerle evlenerek mültecilik ve zorunlu göçten kaynaklı sorunlarını çözeceklerine inanmışlardır.

Kısaca, Suriyeli kumalar mevzuu, Suriyeli kadınlardan Türkiye'de kadınlara yönelmiş bir tehdit değil, savaş şartlarının hâlihazırda toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri ile iç içe geçerek keskinleştirdiği bir dramdır.

Suriyeli kadınlar, ekonomik sorunlar/sosyal güvence arayışı nedeniyle, ailelerinin mültecilik nedeniyle başlık/çeyiz gibi talepleri hayatta kalma yolu olarak yeniden ele alması, yersiz-yurtsuzluk, "erkeksizlik" yahut erkeklerin ailenin geçimini sağlayamıyor olması yüzünden kumalığa sürüklenmektedirler.

Mesele Suriyeli genç kadınların Türkiye'de kadınların kocalarına göz dikmeleri değildir. Aksine dezavantajlı genç ve kırılğan kadınlara göz koyanlar, çokkadınli evlilikleri hem ilk eşleri uysallaştırma aracı, hem de yarattıkları "taleple" cinsel istismardan, insan sınırlarına, ücret karşılığı çöpçatanlık da dâhil türlü sorunu tetikleyenler, davranışlarıyla "demokrasimizin sözcüsü" medyadan resmi kurumlara her yerde cinsiyetçi ve ırkçı önyargılar oluşmasına neden olan çekeşlilik meraklıları erkeklerdir. Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda bu birlikteliklere giren kadınlar ve çocukları, resmi eşler ve çocukları, bu grupların yaşadığı cinsel istismar da dâhil aile içi şiddetin pek çok biçimiyle, katmanlı toplumsal sorunlarla uğraşması kaçınılmaz. Özellikle medyanın ayrımcı-cinsiyetçi dili, çokkadınli olmayan, maddi kaygılar ve cinsel sömürü düzleminde gerçekleşmeyen Suriyeli-Türkiyeli karma evlilikleri ve mülteci hayatlarının normalleşmesine de engel oluşturuyor. Dolayısıyla Suriyelilerle çokkadınli evlilikler ve bu durumdan kaynaklı sorunların ele alınması hem çekeşliliğin ardındaki etkenlerin etraflıca değerlendirilmesini, hem de bu sorunları insani perspektiften, bu konunun mağdurları yararına tartışmayı zorunlu kılıyor.

GÜLBELAZ

Meltem TEKER

Merhaba kadınlar... Şimdi, saatin kaç olduğuna bakmadan, ılık bir yaz sabahında olduğunuzu hayal etmenizi isteyeceğim sizden. Kocaman bir tarlanın kenarında, yalın ayak yürüdüğünüzü düşleyiniz. Altın sarısı başakları yalayıp gelen ılık rüzgarın, avuçlarınızı doldururken çıkardığı iniltiyi duydunuz mu? Gülbeyaz'ın hikayesini, işte bu sesin tınısından daha etkili anlatacak hiçbir kelime bulamadığımı itiraf etmeliyim.

Sivas'ın köylerinden birinin kızıdır Gülbeyaz. Hani şu 'milletin efendisi' olan köylülerinden birinin kızı... Annesi, genç yaşta şeker hastalığına yakalanıyor. Daha sekiz senedir evli. Üç kızı var bu evlilikten. Büyük kızı, fakirlik ve bakımsızlıktan mıdır nedir; küçük yaşta göçüp gitmiş tir bu dünyadan. Çok geçmeden annesinin sağlığı da kötüye gitmeye başlamıştır. "Serçe parmağında yara gibi bir şey çıkmıştı. Ağrısı sızısı durmayınca önce hocaya sonra da doktora götürdüler anamı. Hiç unutamam gözü gözümde kalmıştı giderken" diye anlatıyor. Hafiften terlemiş pembe yanaklarına, çocuksu bir itirazın çizgilerini serpiştiriyor aniden; "Bir salı sabahıydı.

Kontrola gideceksen hastahaneye, peşinden koştum ben de. Oyle de bir hıznan hem de kurşun atsan inan ki yetişmez. Ölüm vaktiymiş meğer ne bilelim..." Gülbeyaz'ın anasının kangrene dönüşen yarısı, 'müdahaleye geç kalındığı' için ölüm sebebi olarak geçiyor kayıtlara.

**KİM EL,
KİM**

KARDEŞ?

Civar köylerde çobanlık yapan babası, biri üç, diğeri altı yaşında iki yetimiyle, kalıyor biçare...

Ne acıdır ki anne tarafında tüm kadınları da, babaanneyi de daha otuzuna varmadan kaybetmişlerdir. Şimdi ise babaları, küçük kızların aklının henüz ermediği hesaplar içindedir. Düşünür taşınır, onları çobanlık yaptığı köyegötürmeyi uygun bulmaz elbette. Fakat başka çaresi de yok gibidir. "Ezendere derler. Babamın çobanlık ettiği köyde kaldık bir vakit. Evin sahibi yaşlı bir kadındı. Çok severdi bizi. Ebem derdim ona. Çok ağır bir ateşli hastalığa tutulmuşum orda. Kızamık demişler bana. Bir ay yatakta kalmışım."

Artık böyle devam edemeyeceğini anlayan baba, büyük şehirde çaresini aramaya karar verir. Kız çocuklarını 'el kapısında' bırakacağına, kardeşinin evine teslim edecektir.

"Unumuzu, bulgurumuzu, her bi ihtiyacımızı temin edip amcamın evine teslim etti bizi"

derken, ağzından bir çırpıda döktü cümlesini. Tıpkı odanın ortasına saçtığı soru işaretleriyle dolu sert bakışları gibi.

Henüz yedi yaşında Gülbeyaz. Hayata merhaba diyecekken, artık okullu olacağı çağa gelmişken, hâlâ sıcak bir ana kucağı aramakta kendisine. Kendi evine hiç benzemez burası. Babasının aksine, baskı ve şiddetin arkasına saklanacak kadar küçükmiş bu evin erkekleri. Doğal olarak da hırçın ve asabiymiş kadınları. Bir sabah uyandırdığı yataktan çıkamaz küçük kız. Altına kaçırılmış, çok utanmıştır bu yüzden. Üstüne bir de maşa ile dayak tehdidi gelince kaçmaya karar verir aniden. Yollara vurur kendini. Tozlu köy yolunda bıraktığı küçücük ayak izlerinde tek tek yazmaktadır çektiği acıları; itirazlarını, geri istediği sıcak anasını, ocağını, hatta kafasında bir türlü tanımlayamadığı umutlarını...

Yolda köyün çobanı rastlamıştır Gülbeyaz'a. Nereye gittiğini sorduğunda, "Ebemin yanına" cevabı gelir. "Bugün yaşasaydı sırtımda taşırdım" dediği, sevgi dolu, erdemli, emektar 'kadın'ın yanına. "Varamazsın oraya" der çoban. "Yolda kurtlar çıkar karşına" diye de ekler üstüne. Korkuyu baktığı her yerde gören Gülbeyaz, iyi kalpli çobanın götürdüğü köyde babasını bekler. Çok geçmeden kızlarını yanına alan baba, şehir merkezindeki Sümerbank'ta çalışmaya başlar.

TEREDDÜTSÜZ BİR 'HAYIR'

Tam burada karşılıklı derin bir nefes almayı umacakken, sesi değişir Gülbeyaz'ın. Bakışlarına mağrur bir ifade katarak, dikeltir başını. "Dürüst adamı çekerler mi Hocam? Çekemezler elbet." Hakkında işten ihraç edilme kararı çıkan işçi baba itiraz yoluna gider. Fakat işe dönmeyi başaramaz. Bu konu nedeniyle mi bilinmez, bir şekilde Sivas valisi ile kesişir yolları. Vali, kız kardeşleri evlat edinme teklifinde bulunur. Tereddütsüz teklifi reddederler, 'Hayır' cevabını verir kızları da babaları da. Şartlar ne olursa olsun, hayatları boyunca kendi emeğinden başka hiçbir şeye minnet etmemişler, 'evet' dememişlerdi çünkü. Köye geri döndüklerinde ise onları yine zor koşullar beklemektedir. Aç kaldıkları da olur, kafalarının bitlendiği de... Birlikte olmanın yarattığı güvenle sarılırlar birbirlerine...

Zorlu geçen bunca yıldan sonra, kız kardeşler büyümüş, elleri iş tutacak duruma gelmişti artık. Ufukta Tarsus yolu gözükmekteydi. Gülbeyaz, 'çocuk bakıcılığına' başlamıştı o kiş. Çalıştığı evi anlatırken gözleri sevinçle doluyor, "Bana çok iyi davranıyorlardı" cümlesini defalarca tekrarlıyordu. "Düşünün Meltem Hocam, bana yeni elbise hediye ederlerdi" derken, insana layık görmek konusunda ders veriyordu adeta...

RÜZGARIN SESİ

On beşine geldiğinde, akraba çevresinin 'karşı konmaz' dedikleri baskısı karşısında halasının oğlu ile evlendirilmiş Gülbeyaz. Adının ne 'Gül'ünün, ne de 'Beyaz'ının masumiyetini bozmamak adına evlendiği günden bu yana hiç fevri olmamış. Kalabalık ailenin gençlerine anne emeğini adamış, yaşlılarına evlat hürmetini. Doğumu yaklaşmış gebeyken, tarlada pancar çapaladığı da olmuş; şuurunu yitirene dek şiddet gördüğü de. Bugün kendisinden af dileyenleri sıralıyor sonra. İyilikten daha büyük bir gücün yeryüzüne henüz gelmediğini anlatıyor tek tek sırayla.

Tedavi seansı bitip de ayağa kalktığında, buğulu gözlerle süzüyor etrafı. Engin bir tarlanın yanı başındayız şimdi... İçimden haykırmak geliyor kendisine; Bak işte, hepimiz duyabiliyoruz rüzgarın iniltisini. Fısıldıyor bize Gülbeyaz'ın onurlu yaşam mücadelesini.

Mızımızlanmak yerine mücadele ediyoruz

Hilal KILIÇ
Ankara

Tuzlucaır Kadınları Dayanışma Derneği üyeleri olarak haftalık dernek toplantımızda referandum sonuçlarını, sonrasını ve 1 Mayıs'ı konuştuk. Farklı cümleler ve başlıklar toplandı ortaya çıkan tek sonuç ise; mücadele etmenin önemliydi.

Toplantıya katılan kadınlardan biri referandum günü yaşanan şaibelerle ilgili "Böyle olacağını biliyorduk. Artık sandığa da güvenmiyorum, sanırım başka seçimlerde artık sandığa gitmeyeceğim. Sanki ne yapsak sonuç değişmeyecek diye düşünüyorum" sözleriyle umutsuzluğunu dile getirdi. Onun bu cümlelerinden sonra hararetle bir sohbet başladı.

Hemen ardından söze giren başka bir kadın "Birlikte çalıştık, bir şeyler yapmaya çalıştık. Kendi çapımızda gidebileceğimiz her yere gittik. Her kesimden vatandaşın eşitlendiği herkese bir söz hakkı verildiği yedi benim için sandık. Evet bu inancımı yitirdim, demokrasi inancımızı öldürmeye çalışıyorlar. Ama bu bizlerin önünde engel olmadı. Kutuplaştırma politikalarına karşı özellikle biz kadınlar bir karşı duruş sergiledik ve bence biz kazandık. Bence bu süreç hiç yan yana gelmez denilen kesimleri birleştirdi. Hayır cephesi oldukça genişti. Ak Partili olup artık Ak Parti politikalarını karşı çıkan kadınlar tanındık. Özellikle 'hayır diyenlerin karıları bize helaldir' söylemi bence AKP'ye çok sayıda kadın seçmenini kaybetti. Referandumdan beri sokaklara çıkıyoruz, tepkimizi bir şekilde dile getiriyoruz ve şimdi bu tepkinin büyümesinden korkuyorlar" diye konuştu. Sonrasında gelen "Bunca şaibeye rağmen yüzde 49 oranında 'hayır' oyu, büyük illerin 'hayır' demiş olması bizim için başarıdır", "Bu kadar eşitsiz çalışma ortamına rağmen en fazla yüzde 51 alabildiler. Bu bizim birliğimizin, genişliğimizin gücünü gösterir" değerlendirmeleri aslında

başarının gözle görülür olduğunu gösterdi. Gelecek günlerin zorlu olacağını söyleyen kadınlar, umutsuzluk yerine mücadeleye vurgu yaptılar. Bir kadın arkadaşımın yaptığı şu değerlendirme belki de sohbetimizin etiketi oldu: "Hastalanınca 'ay hastalandım öleceğim' deyip evde öylece oturuyor muyuz? Doktora mı gidiyoruz? O zaman mızımızlanmak, kabullenmek yerine bu durumdan rahatsızsak mücadele etmeliyiz, bir araya daha çok gelmeliyiz."

'1 MAYIS DAHA ÖNEMLİ'

Sohbetimiz ilerledikçe 1 Mayıs'a ilişkin tartışmalar yapıldı. İş yaşamında kadınların cinsiyet eşitsizliğine maruz kalışına, ucuz iş gücü olarak görülmelerine, kreş ta-

leplerine, ev kadını olanların eşlerinin iş koşulları üzerinden yaşadıkları zorluklara ve daha bir çok konuya değindik. 1 Mayıs'ın özellikle bu dönemde daha da önemli olduğu üzerine konuştuk.

23 Nisan'da birinci yılını dolduran derneğimiz için kutlama planımız vardı, ancak bu etkinliği ileri bir tarihe ertelemeyi kararlaştırarak şimdi "Asıl işimiz 1 Mayıs" dedik. Görev almak isteyenler, Tuzlucaır'da bulunan diğer derneklerle ortak 1 Mayıs çalışması yürütmek için işe koyuldu. 29 Nisan Cumartesi günü "Kadınlar 'hayır'ı 1 Mayıs alanına taşıyor" diyerek sokaktaydık.

Sizler bu yazıyı okuduğunuzda ise yepyeni planlar için yola koyulmuş olacağız. Biz diyoruz ki kadınlara umutsuzluk değil kahkaha ve birlik yakışır.

Okuma yazma bil(me)mek...

Sezen SALIŞ
Kocaeli

Merhaba Ekmek ve Gül okurları; ben Sezen. Sosyoloji mezunu zihinsel engelliler okulunda ücretli öğretmenlik yapan, 'işsiz' bir kadını. Bir taraftan da Kocaeli Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneğinde yaklaşık 2 aydır kadınlara okuma yazma dersi veriyorum.

Derslere başladığımızdan beri yaşamın zorluklarını bir kez daha gördüm. Okuma yazma bilmediği için hastanede saatlerce bekleyen, hayatı boyunca otobüse tek başına binip şehir merkezine gidemeyen kadınlar var. Ve başka başka hikayeler...

İçlerinde en genç olanı 32 yaşındaki Nazlı; insan ilk duyduğunda 'Bu yaşta hâlâ okuma yazma bilmeyen mi var!' diye düşünmeden edemiyor. Ama var; ben gördüm, biliyorum. Nazlı'nın yaşadıklarının tanığıyım. Gencecik bir kadının kendi ayakları üzerinde durma çabasının tanığıyım. Hayata aynı koşullar-

da başlamıyoruz, hele kadınsak hiç öyle olmuyor. Nazlı tam da bir şeyler değişmeli dediği sırada bizlerle karşılaştı ve değişimi de okuma yazma öğrenmeye başlama kararı ile oldu ve artık daha mutlu, şiir okuyabiliyor.

Bir başka kadın ise 60 yaşındaki Melek abla. 'Okuma yazma bilseydin ne yapardın?' sorusuna genç yaşta kaybettiği ağabeyinin hayatını yazmak istediği yanıtını veriyor. Biz de neden olmasın diyoruz ona.

Hayatında hiç tek başına otobüse binemeyen Ayşe ablamız var. O da önünden geçen otobüsün nereye gittiğini bilmek istiyor, belki de eşi İbrahim amcaya artık o okumak istiyor gazetesi Evrensel'i.

Son bir hikaye daha var. Fatma ablanın bir hastane sırasında canına tak ediyor okuma yazma bilmemek. Okuması olmadığı için aradığı yeri bulamayıp saatlerce oradan oraya dolaştırılıyor. "Orası değil, şurası; oradan çık, şuradan aşağı yürü, yukarı koşsss" derken Fatma ablanın yolu derneğe düşüyor. Onun da isteği, hastane sırasında beklerken ekranda kendi adını okuyup 'İşte sıra bende!' diyebilmek.

KADINLAR KENDİ GÜCÜNE İNANMALI

Onlar o kadar güçlü ve azimli ki ders zamanlarında çok eğleniyoruz. Hayatın olumsuzluklarına iki saatte olsa kapılarımızı kapatıp sadece kendimiz için yazıyoruz, okuyoruz. Onlar mutlu, dolayısıyla ben de çok mutluyum. Şunu gördüm onların gözlerinde; duymuyorsunuz ve bir yığın insan konuşuyor anlamak için dudaklarına bakıyor yine de bir şey anlamıyorsunuz. Bu anlattıklarım sadece bir kısmı. Evet, artık sıra kadınlarda! Değişime böyle başlıyor kadınlar, kendi gücüne inandıkça da sürecek. Yeter ki vazgeçmeyelim.

Tüm kadınları buluşturuyor Ekmek ve Gül

Ayten UNAY
Sultangazi / İstanbul

Kadınlar her yerde güçlü, her alanda gülümsemesini biliyor. Hem gözleriyle hem de ağız dolusu gülmesini... Yakın bir zaman önce kızımın okuduğu Bursa'ya gittim. Bursa'da Ekmek ve Gül çalışması yapan kadınlarla tanıştım. Her ilde çığ gibi büyüyen Ekmek ve Gül Bursa'da da büyüyordu, gördüm. Kadınlar ilk buluşmalarını bir kahvaltı ile taçlandılar. Birbirini hiç tanımayan, farklı yerlerde oturan, farklı alanlarda çalışan ama Ekmek ve Gül ile ortaklaşan kadınlar. Ben bu buluşmaya şahit olduğum için mutlu oldum. O masada baktığım her kadının gözünde bir hüznün vardı, ama o hüznün inat da bir gülümseme. Bir kadını ağlarken gördüm, elinde çatalı, ağzında lokması, gözlerinden yaşlar dökülüyor. Ellerindekini bıraktı, göz yaşlarını sildi. Yanına yaklaştım, "Neyin var?" diye sordum. Oğlunun öldürüldüğünü söyledi. Çok gençmiş oğlu, Dersimli bir kadın, yüre-

ği yaralı bir anne... Ekmek ve Gül için oradaydı.

YENİDEN AYAKTA KADINLAR

Tekstil işçisi bir kadın. Sabah makinenin başına oturup pedala bastığında ne hayaller kurar. Güzel hayaller kurar, evlenip çocukluğuna karışma, mutlu bir aile kurma hayali. O hayal kurarken birden bir ses, "Haydiii, çabuuuuk, akşam oldu iş adetini vermeniz gerek." Öyle yoğun geçiyor ki çalışmalar, hayal bile kuramaz oluyor o işçi kadın. Öylesine

ağır ki çalışma koşulları, hastalanıyor işçi kadın ve çocuğunu düşürüyor. Tüm hayalleri bebeğiyle birlikte elinden alınıyor. Ama o Ekmek ve Gül ile yeniden ayakta, yeniden mücadelede şimdi.

BİRLİKTE GÜÇLÜYÜZ

Bazen görüşmelerin yükseldiği, bazen bakışların uzaklara daldığı masada sağlıklı bir kadın konuşuyor. Sağlık ocaklarında kadınlara eğitimler veriyormuş. Eğitim verdiği bir gün "Bir de kendimi kontrol edeyim" diyerek göğsüne bakıyor el yordamıyla. Bir kitle olduğunu hissediyor. Büyük bir panik ve endişe yaşıyor o an. "Ben sağlıklıyım, nasıl olur da fark etmem" diyor kendine. Ve kanserle mücadelesi başlıyor. Yıllarca sürüyor tedavisi. Şimdi ise Ekmek ve Gül'le daha çok kadına ulaşıyor, daha çok kadına sağlık dağıtıyor.

Her kadının bir hikayesi var, yeter ki dokunmayı bilelim o yüreğe. Birlikte, yan yana, omuz omuza güçlüyüz biz. Ekmek ve Gül bu buluşmayı sağlıyor bize. Bulunduğumuz her yerde başka Ekmek ve Gül okurlarıyla buluşmayı önümüze koyalım. Sevgiler...

Kocaelili kadınlara şenlik çağrısı

Kamile Karkuş / Fatma Şahin
Kocaeli

Havaların düzeldiği memleketin düzelmediği günlerden geçiyoruz. Güneş tüm sıcaklığıyla içimizi ısırtırken şaibeli referandumu atlattıktan ve 1 Mayıs'ı coşkuyla kutladıktan sonra sıra nihayet kadın şenliğimize geldi.

Kocaeli Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği olarak 13 Mayıs'ta tüm kadınlarla birlikte olmak üzere buluşuyoruz. Mahallelerden, işyerlerinden kampüslerden genci yaşlısı tüm kadınlar hep birlikte "Söylecek sözümlerimiz var" diyebilmek, geçtiğimiz dönem değerlendirmek, bundan sonra yapacaklarımız hakkında bilgi alışverişini yapmak ve illa ki eğlenmek için bir araya geliyoruz.

Son dönemde temel gıda maddelerine yapılan zamları, hele de rekor kırarak ekmeğe yapılan yüzde 25 zammı, maaşların eriyip gitmesini konuşmasak

olmaz. Çünkü tencerelere ne kadar sevgimizi katsak da içine karın doyuracak bir şey koymayınca olmuyor.

Şenliğimizde el birliğiyle ürettiğimiz takılar, örgüler, aksesuarlar, kitap ayraçları ve anahtarlıklar gibi bilmimum hediye ürünlerimizi satışa sunacağız. Elde ettiğimiz gelirle derneğimizi yeni yerine taşıyacağız. Derneğimiz adı gibi dayanışmayla kuruldu yine dayanışmayla büyüyor.

Derneğimizi taşıyoruz çünkü artık şu anki yerimiz bize yeterli gelmiyor. Bu da bize gösteriyor ki her geçen gün çoğalıyor, büyüyor. Bugüne kadar yaptığımız çalışmalarda gördük ki kadınlar el ele verdikçe pek çok şeyi başarabiliyorlar. Kadınlar birlikte ürettikçe, paylaştıkça gücümüz daha da artacak, buna yürekle inanıyoruz.

Çevremizdeki insanlar hakikaten bizi destekliyor. Bunu iş hanında bulunan büfe, terzi, kırtasiye gibi esnafın tutumundan anlıyoruz. Bize toplum için, kadınlar için güzel şeyler yaptığımızı söylüyorlar. Bunları duymak bizi mutlu ediyor ve daha güçlü kılıyor.

Gözümün önünden gitmeyen görüntü

Aysel MENTES
Denizli

Kış aylarında güneşin ömrü kelebek ömründen bile kısa olur malum. Bir bakmışsınız doğmuş, bir bakmışsınız yokmuş... Yine böyle kısa ömürlü bir günün sonunda; otobüsü kaçırmamak için alelacele dükkanı kapatıp sokağa çıktım. Koşar adım vardığım durakta her gün gördüğüm tanıdık yüzleri görünce derin bir soluk aldım, demek ki otobüs henüz gelmemişti. İnsanlarla iç içe yaşamaya alışmış sokak köpeklerinin rahat davranışları durakta bekleyen insanların yüzünde tatlı bir tebessüme dönüşüyordu. Kırmızı ışıkta bekleyen otobüsün numarasını görünce yolun kenarına yürüdüm, dolu gelen otobüse bindim, yine ayakta kalmıştım. Koltuklara şöyle bir göz atım, öğrenciler her zamanki gibi telefonlarıyla meşguldü. Orta yaşlı aşmış birinin beklentilerine girmemek için gözlerimi üzerlerinden çektim. Annelik iç güdüsü yine devriye girdi, acıdım içten içe çocuklara. Sabahın köründe evden çıkıp okuldu, dershaneydi perişan oluyorlardı. Bunca çabanın sonunda birçoğu işsiz ordusunun yeni fertleri olacaktı.

Ayakta yolculuk etmek zorunda kalınca yakınındaki koltuklarda oturanların sohbetlerine istemeden kulak misafiri olunuyordu. Sağ taraftaki oturan iki kadın çarşı pazarın pahalılığından bahsediyor, sol tarafta oturan bakımlı bir kadın evdeki kediyi aldığı ciğeri anlatıyordu. İki tezat görüş dedim içimden. Yaşlı bir amca gençlerden şikayet ediyor, gençler okul çıkışında gezmekten gelen yaşlılardan şikayet ediyordu.

Üç beş durak sonra kırmızı ışıkta duran otobüsün önümde oturan iki adamdan biri "Kadına bak" dedi yanındaki adama. Ben ve birçok kişi aynı anda dışarıya baktı. Büyük bir bez parçasıyla iki yaşlarındaki çocuğunu sırtına bağlamış bir kadın çöp bidonlarından bulunduğu karton ve şişeleri pazar arabasının içine oturttuğu büyük bir çuvalın içine dolduruyordu. Yanında altı yedi yaşında bir erkek çocuk daha vardı. Hava soğuk ve karanlıktı. Hayatımda gördüğüm en iri ve heybetli kadındı. Kadının kağıt toplamasından daha çok ilgimi çekmişti kadının heybetli görüntüsü. Üstünden kaç ay geçti o kadının görüntüsü hâlâ yağlı boya resim gibi gözümün önünde. Allah herkese taşıyabileceği kadar yük verir derdi annem. Benim de şöyle demek geliyor içimden: Neyi yaşamak zorunda kalmışsa onu öğrenir insan. Hayvanlardan pek bir farkımız yok aslında. Kendisi için ciğer alınan kedi de yaşar, sokakta yaşayan kedi de yaşar.

Yarımca'da kadınlarla buluştuk

KOCAELİ'nin Körfez ilçesinde, Yarımca Mahallesi'nde birkaç kadın bir araya geldik ve kadın derneğimizi, birlikte neler yapabileceğimizi konuştuk. Kadınların sağlık problemlerine, evde, sokakta, işyerinde şiddete maruz kalmalarına, kadın emeğinin sömürülmesine, yakın zamanda tecavüzü meşrulaştırma yasasının kadınların mücadelesi ile geri çekilmesine değindik. Ayrıca mahallemizdeki kadınların ev içi hizmet, çocuk bakımı gibi problemlerinin olduğunu ve bu sebeple sosyal yaşamdan uzak kaldıklarını gözlemledik. Çalışan kadınların çocuklarını bırakabilecekleri uygun kreşlerin olmamasına dikkat çektik. Biz kadınlar değişime gücümüzün olduğunu ve bu tür problemler karşısında dayanışma derneğimizin önemli bir rol oynayacağını biliyoruz. Tanışma ve birlikteliğimizin ilk adımı olarak önümüzde bir etkinlik planı koyduk. 18 Mayıs Perşembe günü Yarımca'nın güzel mi güzel sahilinde açık alanda hem kadınların bir araya gelmesi hem de çocukların güzel vakit geçirmesi için kahvaltıda buluşma kararı aldık.

Meryem Göksel / KOCAELİ

Bizim küçük papatyamız

Sürprizlerle dolu bir annelik serüvenim var. Beş çocuk annesiydim, şimdi bir de papatyamız var. Sizlerle paylaşmak istiyorum yaşadıklarımı. Çünkü yaşadığım olaylar sırasında aktığı her gözyaşı, hissettiğim her acı aslında bir sevgiyi besledi. Ben mutlu bir Down sendromlu annesiyim.

Bazen hiçbir şey sizin planladığınız gibi gitmez. Bazen sevgiler acıya, acılar sevgiye dönüşür gözlerinizin önünde. 17 Nisan 2014 sabahı, merakla yolunu gözlediğimiz kızımız dünyaya geldi ve ben her şeyden habersiz bir şekilde Nisa'yı kucağıma alıp koklamaya başladım. Nisa'nın çok özel bir çocuk olduğunu hamilelik testini yaptırmaya gerek duymadığım için tam 4 ay sonra öğrenebildim. Çünkü ne çevremde ne de etrafımdaki akrabalarda böyle bir durum mevcut değildi. İlk şüphelendiğim durum ise Nisa'nın söylediklerime tepki vermemesi ve beni duymuyor korkusuydu. 'Kulağında bir sorun mu var?' endişesiyle doktora götürdüm. Nisa'yı birçok kez farklı doktora götürdüğümüz halde hiç birinde anormal bir durum ile karşılaşmamıştık, ta ki Nisa nefes almakta zorluk çekip aile doktorunun bizi yönlendirmesine kadar. Doktor, "Down sendromlu olduğunu bilmiyor muydunuz?" diye sorduğunda kafam allak bullak oldu, o an hiçbir yerdedim. Doktorun sesi hâlâ kulaklarımda.

Kızımın Down sendromlu olabileceğini kabullenmişim, ama sonraki ziyaretlerimde diğer bebeklere

bakıp kızımın benzerliklerini bulmaya çalışmaktan vazgeçemedim. Fakat bu sadece kızımın farklı olduğuna daha da inandırdı beni. Artık test sonucu gelmeden bile Down sendromlu olduğuna emindim.

Hastaneden çıkıp eve geldiğimiz andan itibaren hayatımız neredeyse tamamen değişti. Evde Down sendromlu bir bebek olduğu için değil; evde bir bebek olduğu için. Hastanede hissettiğim o korkunç duygular hastanede kaldı. Sadece ben ve eşim değil ailelerimiz, arkadaşlarımız, komşularımız da Nisa'yı çabucak kabullendi. Tabii ki bizim için üzüldüler ama sevgi hiç eksik olmadı etrafımızdan. Günler geçtikçe Nisa'nın bebekken bile ne kadar mücadeleci olduğunu gördük ve bu bize umut verdi.

Aylar geçtikçe keşkeler yerini 'iyi ki varsın Nisa'ya ve daha sonra 'iyi ki böyle varsın Nisa'ya bıraktı. Mutlu olmayı, sabırlı olmayı, güvenmeyi, araştırmayı, öğrenmeyi, Nisa'yı kendimize saklamayı değil herkesle paylaşmayı hayat felsefemiz yapmaya çalıştık. Şimdi Nisa 3 yaşında ve sadece bizi değil çevremizdekileri de her gün şaşırtıyor. Bence çok şeyler başardı, ama daha çok yolu var. Kızım daha yürüyecek, konuşacak, resimler yapıp, şarkılar söyleyecek, okula gidecek, sevecek, aşık olacak. Ben bu günleri her anne gibi göreceğime inanıyorum. Belki biraz daha geç ama yine de göreceğim.

*Sadiye SOLMAZ
Sultangazi / İSTANBUL*

Bitmeyen ve birbirinin aynı diziler

Merhabalar ben Adana'dan Aydan, çok uzun süredir dizi izliyorum. Dizi izlemenin nedeni genelde can sıkıntısından, yalnız kaldığımdan; belki de gerçek hayatta bulamadıklarımı orada umduğumdan.

Eskiden dizi izlediğim zaman keyifle izlerdim hatta keyifle izlediğim bir diziyi takip edebilmek için babamla bile kavga ederdim, ama son zamanlarda hem sürelerinin fazla olması hem de eskisi gibi güzel senaryoların olmaması sebebiyle evde fazla direktmiyorum 'İzlemem de olur izlemesem de olur' diyorum. Son zamanlarda dizilerin genelinde bütün kadın karakterler hep makyajlı, saçları hep yapılı ama gerçek hayatta böyle değil dizi karakterleri uyandıklarında bile saçları, makyajları hiç bozulmamış uyanıyorlar.

Hayatın gerçekliği bozulduğu için izlerken çok sıkıcı oluyor. Bir de hikayeler hep birbirinin aynısı. Zengin oğlan fakir kız rastlaşır aşık oluyor bir türlü kavuşmıyorlar sorunlar, sorunlar... Başka konu yokmuş gibi. Bir dönem de güneydoğu, ağa ve töre dizilerinden fenalık gelmişti.

Eskiden az da olsa güzel diziler vardı. Mesela yıllar önce Hatırla Sevgili diye bir dizi vardı o diziyi izledim çok hoşuma gitmişti. Karakterler Ahmet ve Yasemin'in hayatı o diziyi izlememe neden olmuştu. O güzel ve kaliteli diziler bahanelerle tek tek yayından kaldırıldı. En önemlisi 15 Temmuz'dan bu yana dizilerde ya darbe ya da terörü anlatan senaryolar olmaya başladı. Sürekli bir savaş, sürekli gerginlik bu da beni dizilerden soğuttu. Eskiden çok sıkı takipçisi olduğum, sevdiğim dizileri seyretmekten vazgeçtim diyebilirim.

Çalışan, bekar bir kadımsın. Ailemle yaşıyorum. Akşam işten çıktım mı direkt eve geliyorum, anneme kalan ev işlerinde yardım ediyorum. Çok fazla gezip eğlenecek imkanım yok, evde vakit geçirmek zorundayım o yüzden televizyon seyrediyorum ve seyretmeye değer kaliteli bir dizi olmayınca yabancı dizileri izlemeye başladım. Dizi sürelerinin kısa olması, özgün konuları ve çeşitli dizi karakterleri ile ilgimi çekiyor.

Televizyon izlemenin yerine başka bir alternatif koyamadığım sürece dizi seyretmeye devam edeceğim.

*Aydan ÇELİK
ADANA*

Kadınlar sahneyi devralıyor

Hacettepe Üniversitesi Kadın Çalışmaları Topluluğu için bir tiyatro atölyesi oluşturma fikri amatör, yarı-profesyonel tiyatro ile ilgilenen arkadaşlarımızın varlığıyla ortaya çıktı. İlk geçtiğimiz güz dönemi bitiminde aldığımız toplantılarla 'Hayata Seyirci Kalmıyoruz, Sahneyi Biz Devralıyoruz!' diyerek gönüllü oyuncu ve yazarlarımızı aramaya başlamıştık. En başta Dario Fo ve Franca Rame'nin yazdığı kadın oyunlarından metinler seçmiştik. Ancak daha sonra kendi metnimizi oluşturma sürecine giriştik. Kadın mücahidesinin taleplerinin ve sorunlarının nerelerde ortaklaştığını gösteren bir metin oluşturmaya çalıştık. Tüm bunların neticesinde yazdığımız metne 'Laterna' adını verdik.

Dört farklı kadının -akademik eşitsizlikten muzdarip entelektüel bir kadın, kanser hastası bir işçi kadın, mezun olduktan sonra iş bulamayıp palyaçoluk yapan genç bir kadının ve trans bir kadın- hikayesini yazdık. Tüm hikayeleri kadın sorununa 'eğildiğini düşünen' bir küratör ve küratörün sergisinde kullandığı nesnelere hikayelerin fitilinin ateşlendiği bir iç

oyun oluşturduk. Bunu yaparken de oyunumuza isim olarak aynı ezgiyi çalmaya programlanmış bir aletin ismini yani 'laterna'yı vererek başka bir ezginin mümkünlüğünü sorgulamaya açtık.

Hacettepe Üniversitesi bünyesinde her dönem çok güzel işler yapan tiyatro ve drama topluluklarımızın dışında tiyatro bizim için bir araçtı. Bu araç bizleri topluluk tarihinde hiç olmadığı kadar yoğun okuma ve yoğun prova mesaisiyle besledi, iç içe geçirdi, hayatımızı bir ölçüde ortaklaştırdı. Tiyatro atölyemizin en önemli ve en büyük deneyimi; artık kadınlarla başka bir ezginin mümkünlüğünü hakkında konuşurken, bu mümkünlüğün kadınların 'devraldığı sahnelerin' çoğalmasından geçtiğini gönül rahatlığıyla söyleyebilecek olmamız... Şimdi bir dönemdir emek sarf ettiğimiz oyunumuz için gün sayarken tüm kadınlardan bir dileğimiz var: Laterna gibi programlanmış ezgiler yerine yeni şarkılara, yeni şarkılar için de yeni bir aradalıklara cüret etmek, dayanışmak ve örgütlenmek!

*Hacettepe Üniversitesi
Kadın Çalışmaları Topluluğu*

Hıdırellez

Zeliş IRMAK

Uzun süren ve sert geçen kışın ardından ağaçların yeniden çiçek açtığına tanıklık etmek, güneşte ısınmak elbette iyi gelir insana. Trakya'nın keskin soğuşundan sonra gelen bahar, müjde gibidir. Üstelik bahar; bolluğun bereketin, sıkıntılardan ve hastalıklardan kurtulmanın da simgesi kabul edilir, kutlanmayı da hakeder.

İnanışa göre; Hızır karadaki, İlyas ise denizlerdeki zorda kalmış kimselere yardım eden ululardan iki arkadaştır. Hızır bolluğun bereketin simgesi olarak görülür. İlyas ise umudun, yeşilliğin simgesidir. İki arkadaş senede bir gün insanlara umut, bolluk bereket dağıtmak için su kenarında bir yerde buluşurlar. Hızır ile İlyas var mıdır, buluşur mu bilinmez ama insanların buluştuğu kesin.

TÜM KAPILARDA TAZE BAHAR DALLARI

Baharın gelişiyse, Trakya'nın her ilinde ilçesinde köyünde mahalle mahalle kutlanır Hıdırellez.

Doğup büyüdüğüm Lüleburgaz'da olduğu gibi... Apartmanda heyecan, her yıl 5 Mayıs akşamında başlar. Komşularla plan yapılır: Ateşi kim yakacak, oyun için topu kim getirecek, piknik malzemelerini kim hazırlayacak...

6 Mayıs sabahı bir bahar gününe uyanırız. Anneannem her sene gün doğarken (onun için bu zaman dilimi sabah ezanı saatindedir) kalkıp dışarı çıkar. Bahçeden taze bahar dalları, çiçek toplar ve apartmandaki tüm kapılara asar.

Bu, bolluk bereket ve tazelenmek için yapılır. Kapıyı açınca güzel kokulu renkli çiçekler süprizimiz olur.

O gün kadınlar ev işlerini hızlı hızlı yapar; akşama ateş atlanacaktır çünkü. Evden çıkanlara tembihlenir, "akşama geç kalma". Güneş batmaya başladığında komşular bahçede toplanır. Kadınlar ve çocuklardır kalabalık olan. Bir yandan sohbet başlar, bir yandan piknik yapılır. Güneş battığında ateş yakmanın vakti gelmiştir artık. Sokaklardan sesler ve dumandan yükselmeye başlar.

CESARET VE ÖZGÜRLÜK

Ateşten atlamaya küçük bir çocukken kucakta başlamak âdettendir. Kendi başına ateşten atlamak ise, bir büyüme göstergesi sayılır. İlk atlama anında, gözlerin üzerinde toplandığını hisseder insan, acaba atlayabilecek, kendini yakmamayı başarabilecek midir? Ateşin başında uzun beklenmez, daha sırada bekleyen dilekler vardır. Cesareti toplamak, o uzun adımı atmak gerekir. Ateşin üzerinden atlama, bir rahatlamayla birlikte kendine güveni getirir. Belki de cesareti ve özgürlüğü yaşadığın ilk andır. Bir kez atlamak yetmez, bu kez geri dönüp aynı ateşin üzerinden ters yöne atlanır. Bu gidiş geliş, üç kez tekrarlanır ve o sırada, ateşin tanıklığında, dilek tutulur.

ÇİNGENELERİN HİDİRELLEZİ; KAKAVA

HİDİRELLEZ'le aynı güne denk gelen Kakava, Edirne'de yaygın olarak kutlanan bir gelenektir.

Hıdırellez-Kakava âdetlerinde ateş başrolüdür. Hızır doğanın tazelenmek için ihtiyacı olan ısıyı, sıcaklığı getirir beraberinde. Bu da bolluk ve bereket anlamına gelir.

Kakava için "Çingenelerin Hıdırellezi" de denir. Çingenerler için mitolojik özellikleri olan bir müjdecidir. Bu, aynı zamanda kurtarıcı bir kişilik olarak görülen Baba Fingo'dur. Yolu her bahar gözlenen ve hiçbir zaman gelmeyen Baba Fingo...

Tunca nehrinin kıyısındaki Sarayıç'i'nde alevleri metrelerce göğe yükselen Kakava ateşinin yakılmasıyla başlar şenlikler. Müzikler çalınır, danslar edilir. Kutlama alanı adeta panayıra döner.

6 Mayıs sabahı hava henüz tam aydınlanmadan yola düşülür. Tunca Nehri'nde suya girilir. Bu, inançlarına göre arınmak ve Baba Fingo'yu beklemek içindir.

KIZILDENİZ'DEN TUNCA'YA

Kakava'nın efsanesi şöyledir: Antik Mısır'da firavunun zulmü altında ezilen halklardan biri de

daima hor görülmüş Koptlar yani bölgenin o dönemdeki çingeneleridir. Musa peygamber Kızıldeniz'i ikiye yarar ve kaçırabildiği topluluğu Kenan diyarına geçirir. Bir inanışa göre Musa ile birlikte hareket eden topluluğun içinde firavundan en çok çekmiş olan Koptlar'dan da bir kesim vardır. Liderleri Baba Fingo adıyla bilinir. Musa'nın yola düştüğü haberini alınca ona katılmak üzere yola düşerler. Ne var ki, geride kaldıkları için farkedilmemişler, Musa ve takipçilerin karşı kıyıya geçişinden sonra Kızıldeniz kapanınca dalgaların arasında boğulmuşlardır. Tüm bu olaylar, bir bahar gününde yaşanmıştır.

BİNLERCE KİŞİ KATILYOR

Edirne'deki şenlikler 5-6 Mayıs tarihlerinde şehre on binlerce kişiyi toplayacak renkli ve güçlüdür. Artık turistik bir etkinlik haline dönen Kakava etkinliklerine yakın illerden turlar bile düzenleniyor. Kakava'nın dönüşümü, şehrin kalkınması, geleneğin tanıtılması için olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Ancak bu durum kültürün devamını mı sağlar, yoksa ticari bir işe dönüştüğü için zaman içinde değişime uğrayıp yitip gider mi tartışılır.

Hıdırellez ritüelleri, farklı kökenlerden insanları aynı ateşin etrafında buluşturur, her sene. Başka diller konuşsa da, inanışları çeşitlilik gösterse de, farklı memleketlerden göçmüş olsa da, çocuğundan yaşlısına herkes Hıdırellez'i kutlar.

6 Mayıs akşamı, Denizleri anma etkinliğinden çıktığında bile bu âdetten vazgeçemez insan.

Mahalledeki ateşe yetişemeyiz belki, o zaman bulunduğumuz yerde bulduğumuz ilk ateşten atlarız. Çünkü gün bitmeden o ateşten atlanacaktır.

HADİ DIŞARI ÇIKALIM!

Dilek sadece ateşten atarken dilenmekle kalmaz, onu yazılı hale getirmek de gerekir. Hava kararınca, gül ağacının altına dilekler ve bozuk pa-

ralar gömülür. Gömülecek olan kağıdın üstünde, dilek çizgilerle anlatılır. Dilekler söylenmez elbette. Ama komşunuzun kağıda ne çizdiğini bilmek zor değildir; ev, araba, diploma... Sağlık, mutluluk, aşk meşk için artık gerisi çizenin yaratıcılığına kalır.

Trakyalıların bulunduğu ve Balkan göçmenlerinin de yoğun yaşadığı İzmir, Bursa, Balıkesir, Çanakkale gibi şehirlerde mutlaka karşılaşsınız Hıdırellez ateşiyle.

Bugün Hıdırellez... Hadi dışarı çıkalım! Küçük bir ateş yakıp üzerinden atlayalım. Sağlık, huzur, mutluluk, barış için. Hem belli mi olur, dumanı gören gelir belki...

